
OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Daniela Džuganová: Digitalizácia a kreativita, čo si vyberieme? / Digitization and creativity. What will we choose? /3

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Valéria Závadská: Stratégia rozvoja kultúry na roky 2015-2020 a jej akčný plán (ako pomôže slovenským knižniciam?) / Cultural Development Strategy for 2015-2020 and its Action Plan (How will it help Slovak libraries?) /5

Peter Kuzma: Etický kódex ako cieľ a prostriedok (niekoľko poznámok) / Code of Ethics as a goal and as a means (some notes) /14

Katarína Šušoliaková: Týždeň slovenských knižníc 2015 máme úspešne za sebou / The Week of Slovak Libraries 2015 is successfully behind us /18

Tatiana Klimková: 60 rokov rastiete a čítate s nami / 60 years of growing and reading with us /22

Rozhovor s .... Ing. Alojzom Androvičom, CSc. o národnom projekte Centrálny dátový archív / An interview with Ing. Alojz Androvič, Csc. about National Project Central Data Archive /26

Zo života nečlenských knižníc / From the Life of Non-member Libraries

Valéria Závadská: Knižnica Ludovíta Štúra – mladšia sestra historickej knižnice? / The Library of Ludovít Štúr – a younger sister of the historic library? /29

Jozef Keppert: Príručná knižnica Vlastivedného múzea v Galante / Reference library of the National History Museum in Galanta /31

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / Our Survey: A Look on the Library Profession

Valéria Závadská: Ako 10-ročná som evidovala našu súkromnú knižnicu / As ten years old I recorded holdings of our personal library /32

INFORMÁCIE / INFORMATION

Kamila Prextoová: Šesť pobočiek Knižnice pre mládež mesta Košice na Noci s Andersenom / Six branch libraries of the Library for Youth of Košice City at „Night with Andersen“ /35

Dáša Filčíková: Les ukrytý v knihe / The forest hidden in a book /38

- Vladimír Grigar: Unikátna putovná výstava „Biblia na cestách“ v Slovenskej pedagogickej knižnici / *An unique travelling exhibition „The Bible on the road“ in the Slovak Pedagogic Library* /39
- Zuzana Martinkovičová: Akademické knižnice a elektronické publikovanie – seminár / *Academic libraries and electronic publishing – seminar* /43
- Mária Žitňanská, Eva Chmelková: Open Access politika Slovenska v európskom rámci 2015. Súčasný stav a perspektívy (Medzinárodná konferencia) / *Open access policy of Slovakia in the European context 2015. Current state and perspectives (International conference)* /44
- Rozália Cenigová: 9. medzinárodná konferencia Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl / *The 9th International Conference School libraries as information and cultural centres at schools* /47

Poznáme knihovnícke periodiká? / Do we know the librarian journals?

- Dana Mačudová: Bibliotheca Universitatis. Časopis Univerzitetnej knižnice Univerzity Mateja Bela / *Bibliotheca Universitatis. A journal of Matej Bel University Library* /50

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

- Daniela Tóthová: Dánske inšpirácie pre verejné knižnice. Dánsky modelový program pre verejné knižnice / *Danish inspiration for public libraries. Danish Model Programme for Public Libraries* /54
- Zuzana Babicová: INFORUM 2015 už po 21. raz / *INFORUM 2015 already for the twenty-first time* /59

PERSONÁLIE / PERSONALITIES

- Katarína Šušoliaková, Zuzana Mjartanová: Mgr. Emília Antolíková oslávila svoje životné jubileum / *Mgr. Emília Antolíková has celebrated her anniversary* /62
- Eleonóra Janšová: Jubilantka PhDr. Anna Kucianová, PhD. / *PhDr. Anna Kucianová, PhD. is celebrating her jubilee* /64

DIGITALIZÁCIA A KREATIVITA, ČO SI VYBERIEME? / DIGITIZATION AND CREATIVITY. WHAT WILL WE CHOOSE?

Vždy, keď sa blíži termín napísania úvodníka, mám veľkú dilemu, ako ho začať. Oznámením, otázkou, konštatovaním, výzvou? Mal by byť o knihovníkoch, knižniciach, používateľoch, podujatiach, zriaďovateľoch?

Pre úvodník tohto čísla som sa rozhodla na základe dojmov z naposledy navštívených knihovníckych podujatí. Lebo tak to v živote chodí. Sú chvíle, keď si hovoríte – nech je to už za nami! A sú chvíle, krásne, výnimočné a slávnostné, keď si najviac želáte, aby sa zastavil čas! Myslím si, že pre mnohých z nás sa čas zastavil aj počas Týždňa slovenských knižníc 2015. Je to náš sviatok, vítame ho v plnej paráde a oslavujeme ho, ako inak, plnými priehrstami pútavých akcií. A práve o tomto sviatku si máte možnosť prečítať v druhom čísle nášho bulletinu.

Nielen Týždeň slovenských knižníc bol o kreativite. Bol to aj ďalší ročník konferencie Komunitná knižnica IX. s medzinárodnou účasťou v Žiline a Rajeckých Tepliaciach, bolo to aj medzinárodné kolokvium V4+ na bratislavskom hrade v podtexte ktorého rezonovali pojmy ako digitalizácia, kreativita ako nové výzvy pre knižnice do budúcnosti. Verím, že kolegovia z knižníc, ktoré ich organizovali (a zorganizovali ich skvele), si nájdu čas na písanie a priblížia nám v ďalšom čísle tieto pozoruhodné podujatia.

Stratégia rozvoja kultúry z pera V. Závadskej bude iste zaujímavým čítaním pre každého, kto sa ešte s týmto dokumentom

nestretol. Nedá mi nespomenúť jeden citát z bližšie nešpecifikovaného rozhovoru. „... Mám taký pocit hraničiaci s istotou, že postavenie kultúry v slovenskej spoločnosti ako keby bolo čoraz väčšie, nechcem to priamo tak nazvať, marginalizované, ale akoby vytláčané z každodenného života. A vytláčané najmä v každodennom živote a vo voľnočasových aktivitách, kde, samozrejme, prevláda spotreba mediálnych produktov, ani nie televíznych ako skôr internetových. Nehovorím pritom už o školskej oblasti alebo vzdelávacom systéme, kde má kultúra, podľa môjho názoru, veľmi slabé postavenie.“ Pri tomto citáte som si spomenula na červenú na semafore. Mala by nám zablikať všetkým, aby sme sa zastavili a uvedomili si, čo nám hrozí, ak kultúra (a s ňou aj knižnice) vymizne z povedomia. A hneď ma napadá krátky brainstorming, ktorý by mohli knižnice, čo by na svoju obhajobu v slovenskej kultúre, zrealizovať pre svojich čitateľov/používateľov či návštevníkov s názvom „Desať dôvodov, prečo navštíviť knižnice“.

Ku kultúre patria etické zásady, a tak príspevok kolegu Kuzmu na tému etického kódexu jedinečným spôsobom dokresľuje nosný príspevok.

Ak kultúra, tak ruka v ruke so vzdelávaním. Školské knižnice boli opäť v centre pozornosti na 9. medzinárodnej konferencii „Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl“. Príspevok R. Ceniogovej už tradične upozorňuje na podrobnú analýzu stavu školských knižníc na Sloven-

---

sku, predstavuje realizované projekty na podporu a rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov základných a stredných škôl a venuje sa vzniku, vývoju a súčasnej podobe zbierky literatúry pre deti a mládež v českom a slovenskom jazyku na území Českej republiky. Obraz detského knihovníka dotvára príspevok o 60. výročí vzniku Knižnice pre deti a mládež mesta Košice z pera T. Klimkovej.

Keď otočíme strany, nájdeme nie menej zaujímavé články venované dátovému archívu V Univerzitnej knižnici v Bratislave (A. Androvič) či Open Access politike na Slovensku (M. Žitňanská, E. Chmelková). Ak sa máte záujem pozrieť za hranice, nechajte si ujsť príspevok D. Tóthovej o inšpiráciách z Dánska či Z. Babicovej o Infórum-e 2015.

Už tradične každé číslo uzatvára rubrika Personálie. Spomíname a blahoželáme kolegyniam Anke Kucianovej zo Slovenskej národnej knižnice ako aj Mitke Antolíkovej, riaditeľke Hornozemplínskej knižnice vo Vranove nad Topľou a členke Správnej rady SAK. Kolegyne, nech vás sprevádzajú ďalšími rokmi tvorivé nápady a radosť z práce.

Ak som v tomto úvodníku položila otázku Digitalizácia a kreativita, čo si vyberieme?, po mnohých úvahách našla som aj odpoveď. My sme si vybrali... V slovenskom knihovníctve digitalizácia aj kreativita kráčajú spoločne ruka v ruke.

Vaša predsedníčka

*PhDr. Daniela Džuganová
daniela.dzuganova@upjs.sk*

STRATÉGIA ROZVOJA KULTÚRY NA ROKY 2014-2020 A JEJ AKČNÝ PLÁN (AKO POMÔŽE SLOVENSKÝM KNIŽNICIAM?) / CULTURAL DEVELOPMENT STRATEGY FOR 2014-2020 AND ITS ACTION PLAN (HOW WILL IT HELP SLOVAK LIBRARIES?)

Závodská, Valéria, Štátna vedecká knižnica v Prešove
riaditelka@svkpo.gov.sk

Abstract: *The vision of the Slovak Republic government in the sphere of cultural policy has this parliamentary term been transformed into an important strategic material – Strategy of Cultural Development and its Action Plan. This material presents ambitious goals that the state would like to achieve. The paper tries to find in this document a space for libraries that are a part of culture and education.*

Keywords: Slovakia, culture, cultural policy, development of culture, libraries

Kľúčové slová: Slovensko, kultúra, kultúrna politika, rozvoj kultúry, knižnice

Úvod

„Vláda vypracuje Stratégiu rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020. Jej obsah sa bude tvoriť v širokom dialógu ako program celospoločensky akceptovateľný a stane sa základom štátnej kultúrnej politiky a postupných systémových zmien v oblasti kultúry.“¹ Tento citát z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky (ďalej len „PVV SR“) je ústredným motívom portálu, ktorý je tejto stratégii, jej príprave a prezentácii venovaný.

Tematiku štátnej kultúrnej politiky je možné nájsť vo viacerých skôr vydaných, najmä vládných dokumentoch, ale stručný vstup do tejto témy ponúka aj príspevok z konferencie KNIŽNICE 2012². V ňom však ide o nazeranie na kultúrnu politiku štátu z pohľadu knižníc a v súvislosti s bu-

dovaním informačných zdrojov pre knižnice. Keďže však aj knižnice sú súčasťou kultúry ako takej, preto je len dobré vedieť a poznať, ako sa na kultúru ako celok a jej ďalší rozvoj pozerá štát prostredníctvom dôležitého strategického materiálu.

Dokument **Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020** schválila vláda SR dňa 14. mája 2014. Tomuto aktu však predchádzali mesiace prípravy a realizácie rovnomenného projektu a séria pracovných stretnutí expertov pod vedením Ministerstva kultúry SR (ďalej len „MK SR“).

Tento projekt vrátane koordinácie celého procesu prípravy, vedenia pracovných stretnutí a tvorby špecializovaného portálu spolu s MK SR manažovali dve súkromné spoločnosti (Centire s.r.o. a ActivIT s.r.o.) a mimovládna organizácia PDCS (Partners for Democratic Change International).

Najviac zástupcov v pracovnej skupine

---

1 Z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012-2016.

2 GONDOVÁ, D. – ZÁVADSKÁ, V.: Informačné zdroje pre knižnice. 2012. s. 62-72

---

expertov malo samozrejme ministerstvo, po jednom národné kultúrne inštitúcie ako Slovenská národná galéria (ďalej len „SNG“), Slovenské národné múzeum (ďalej len „SNM“), Slovenský ľudový umelecký kolektív (ďalej len „SLUK“) a Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“), me-
novite:

- Zuzana Komárová – projektová manažérka (MK SR),
- Anton Škreko (generálny riaditeľ sekcie médií, audiovizie a autorských práv MK SR),
- Pavol Šimunič (generálny riaditeľ sekcie kultúrneho dedičstva MK SR),
- Miroslava Horváthová (štátny radca, odbor projektového riadenia MK SR),
- Oskar Novotný (NOC, vysokoškolský pedagóg VŠMVV Praha),
- Vladimír Kysel (SLUK, riaditeľ Centra pre tradičnú ľudovú kultúru),
- Alexandra Kusá (generálna riaditeľka SNG),
- Gabriela Podušelová (štátutárny zástupca generálneho riaditeľa SNM).³

Príprava strategického dokumentu

Na portáli sa uvádza, že „V spoločnosti existuje pomerne široká zhoda, že *oblasť kultúry na Slovensku potrebuje zastrešujúcu stratégiu*“ a uvedený dokument je odpoveďou na požiadavky spoločnosti. Ako každý projekt aj tento mal zadaný cieľ, hlavné míľniky a personálne kapacity zodpovedné za spracovanie jednotlivých odborných tém.

Projekt bol oficiálne spustený v júli 2013. V mesiacoch október a november sa v Bratislave, Zvolene a Košiciach

³ Z portálu k Stratégii rozvoja kultúry

uskutočnila séria pracovných stretnutí a workshopov expertnej skupiny, ktorej členovia predstavili širokej kultúrnej verejnosti návrh strategickej vízie a strategických tém a následne spolu diskutovali so zástupcami kultúrnych inštitúcií aj samosprávnych orgánov, s odborníkmi z oblasti kultúry, s umelcami a predstaviteľmi profesijných združení, spolkov aj tretieho sektora.

Ako povedala projektová manažérka Zuzana Komárová na jednom z piatich workshopov, cieľom projektu bolo predstaviť takú víziu stratégie, ktorá pôjde až za horizont roku 2020. Snahou tvorcov bolo zdefinovať kultúru nie ako nadstavbu, ktorá bude podporovaná až potom ako budú saturované všetky potreby obyvateľstva, ale ako základňu, ako podmienku ďalšieho rozvoja v spoločnosti, pričom hlavnú úlohu koordinátora pre vytváranie podmienok rozvoja kultúry má mať štát.

Veľmi dobre charakterizovala proces tvorby stratégie a najmä to, čomu má stratégia slúžiť, Gabriela Podušelová, ktorá sa vyjadrila, že „jedná sa o komplexný materiál, ktorý na základe analýzy a poznania súčasného stavu kultúry na Slovensku má pomenovať základné okruhy a problémy, ktoré sa vyskytujú v sektore kultúry a naznačiť spôsoby, akými je možné tieto problémy riešiť“.⁴ Tento strategický materiál nemá riešiť konkrétnosti, ale má zdefinovať základnú líniu, smerovanie jej ďalšieho rozvoja na dlhé obdobie. Skupina expertov zároveň považuje za nevyhnutné, aby súčasne

---

⁴ Z audionahrávky pracovnej skupiny expertov na jednotlivých workshopoch, na ktorých bol strategický materiál predstavený kultúrnej verejnosti

---

s rozvojom kultúry na Slovensku rástla vzdelanostná úroveň obyvateľstva, aby sa dbal na rast poznania a vedenia jedinca v spoločnosti, aby sa zabezpečilo ďalšie vzdelávanie v oblasti kultúry tak, aby bol o kultúru a umenie záujem. Toto sa dá doceliť napríklad výchovou k umeniu umením, pokračovaním realizácie projektov zdôrazňujúcich význam pamätových a fondových inštitúcií (napr. Škola v múzeu – Veda hrou), vysvetľovaním poslania a významu jednotlivých kultúrnych inštitúcií ako divadlo, galéria, múzeum a pod.

G. Podušelová tiež zdôraznila, že „*je nevyhnutné zabezpečovať aj dostupnosť ku produktom kultúry nielen prostredníctvom elektronických médií, ale aj k živej kultúre a návštevnosť kultúrnych ustanovizní. Jedným z cieľov tejto stratégie je to, aby sa návšteva kultúrnych podujatí, využívanie kultúrnych produktov stalo istou každodennou potrebou jedinca*“. Nezanedbateľnou stránkou kultúry je jej prezentácia v zahraničí a cieľom tohto materiálu je ukázať Slovensko ako krajinu bohatú na kultúrne a tradičné hodnoty a aj ako krajinu otvorenú novým formám umenia.

Experti predstavili postupne dve pracovné verzie strategického dokumentu, pričom odborná verejnosť mohla svoje pripomienky predniesť nielen na spomínaných workshopoch, ale aj prostredníctvom portálu. Prvá verzia predstavila 6 strategických oblastí.

K predstaveniu druhej pracovnej verzie v decembri 2013 sa na pôde MK SR uskutočnila konferencia pre predstaviteľov kultúry na Slovensku. Jej cieľom bolo zapojiť do širokej diskusie o prioritách kultúrnej politiky odbornú verejnosť a zainteresova-

ných aktérov, oboznámiť ich s druhým návrhom stratégie, sformulovať pripomienky a nakoniec ich prediskutovať.

Konferencia bola organizovaná ako otvorené verejné stretnutie, na ktorom sa zúčastnilo spolu 84 účastníkov, medzi ktorými boli zástupcovia samospráv (predstavitelia VÚC a miest spolu 13% účastníkov), zástupcovia MK SR (13% účastníkov), predstavitelia výskumných a akademických inštitúcií (spolu 11% účastníkov), divadelných a hudobných inštitúcií (spolu 11%), osvetových organizácií (7% účastníkov), verejnoprávnych médií (6% účastníkov), múzeí a galérií (spolu 5% účastníkov), ďalej predstavitelia Národnej rady SR, Veľvyslanectva Ruskej federácie, Ústredia ľudovej a umeleckej tvorby, SEUK-u a ďalší odborníci z oblasti kultúry.

Okrem úvodného prejavu ministra kultúry SR Mareka Madariča nosnou témou konferencie bolo zhrnutie všetkých pripomienok a návrhov, ktoré na základe zhody všetkých aktérov boli zapracované do finálnej verzie.

V tomto momente chcem poznamenať, že tvorcovia stratégie sa pri jej príprave a spracovaní analýzy súčasného stavu kultúry opierali o množstvo podkladových materiálov.⁵

Finálna podoba stratégie

Ako som uviedla, **Stratégia rozvoja kultúry SR na roky 2014-2020 bola schválená vládou SR 14. mája 2014**. Rozsahom 40-stranový dokument tvorí *hlavný strategický materiál* a dve prílohy: *príloha č.1*

---

⁵ Odkaz na materiály sa nachádzajú na portáli Stratégie rozvoja kultúry pod položkou Zoznam dokumentov

– *Stručný popis súčasného stavu kultúry na Slovensku a príloha č. 2 – Návrh priorit a opatrení.*

Samotná stratégia ako hlavný materiál vo svojom úvode vymedzuje **tri základné**

strategické zložky rozvoja slovenskej spoločnosti – štát, kultúru a ekonomiku – a ich vzájomné prepojenie, definuje hlavné kľúčové pojmy použité v stratégii ako kultúra, kultúrne dedičstvo, kreatívny priemysel.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Bohaté a rozmanité kultúrne dedičstvo Široká sieť kultúrnych inštitúcií Fungujúca sieť základných umeleckých škôl Fungovanie Audiovizuálneho fondu Podpora kultúry prostredníctvom dotačného systému MK SR Odhodlaní a nadšení ľudia zabezpečujúci bohatý kultúrny život v regiónoch 	<ul style="list-style-type: none"> Postavenie kultúry v spoločnosti Nedostatočné financovanie kultúry Diskontinuitný vývoj a absencia jednotiacej stratégie pre celú oblasť Nízky dopyt po kultúre Nízky dôraz na výchovu ku kultúre v rámci vzdelávacieho procesu Absencia systematického výskumu v oblasti kultúry Neefektívny systém riadenia v rámci kultúrnych inštitúcií súvisiaci aj so slabým rozvojom ľudského kapitálu Nejasná stratégia pre prezentáciu slovenskej kultúry doma aj v zahraničí Zaošťovanie v rozvoji kultúrneho priemyslu Chýbajúca systémová podpora novej tvorby

Tabuľka 1 SWOT analýza. Zdroj: <http://www.strategiakultury.sk/strategia-final#70>

SO1: Formovanie kultúrnych potrieb a dopytu po kultúre výchovou a vzdelávaním	SO2: Zachovanie a sprístupnenie kultúrneho dedičstva	SO3: Systematická podpora pôvodnej umeleckej tvorby	SO4: Nastavenie funkčného systému financovania v oblasti kultúry	SO5: Funkčný model využitia kreativity a kultúry v hospodárskom rozvoji Slovenska	SO6: Systematická podpora výskumu v oblasti kultúry	SO7: Kultúra ako spolutvorca obrazu krajiny v zahraničí
<p>1.1. Podpora funkčných prvkov v systéme vzdelávania ku kultúre na všetkých úrovniach a všetkými formami</p> <p>1.2. Podpora spolupráce kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií pri kultúrnej výchove v súlade so ŠVP SR</p> <p>1.3. Široká prezentácia kultúry pre verejnosť s využitím moderných obsahovo-informačných gramotnosť</p>	<p>2.1. Obnova lokálnostný kultúrneho dedičstva, ktoré je základnou charakteristickou národnosťou</p> <p>2.2. Vytvorenie podmienok na ochranu, podporu, dokumentáciu a opätovné prejavovanie prejavov tradičnej ľudovej kultúry</p> <p>2.3. Konceptná a systematická podpora erbových inštitúcií</p> <p>2.4. Sprístupňovanie obsahu kultúrneho dedičstva</p> <p>2.5. Uchovanie jazykovej bohatstva tohto územia a kultivovanie jazyka a reči na všetkých úrovniach života</p>	<p>3.1. Systematické vytváranie podmienok pre vznik umeleckých diel</p> <p>3.2. Podpora prezentácie nových umeleckých diel na kultúrnom trhu</p> <p>3.3. Systémová podpora ochrany duševného vlastníctva autorov</p>	<p>4.1. Vytvorenie legislatívnych podmienok na podporu financovania kultúry</p> <p>4.2. Vytvorenie systémových nástrojov na podporu novej tvorby a kultúrnych aktivít</p> <p>4.3. Zlepšenie efektivity fungovania organizácií v rezorte kultúry</p>	<p>5.1. Vytvorenie ekonomického modelu s využitím potenciálu kreatívneho priemyslu</p> <p>5.2. Zvýšenie povedomia o hospodárskom potenciáli kreativity</p>	<p>6.1. Podpora výskumu v oblasti kultúry – základného a aplikovaného</p> <p>6.2. Vytvorenie systému koordinácie výskumných aktivít v oblasti kultúry</p> <p>6.3. Zabezpečenie potrebných kapacít pre realizáciu výskumných aktivít</p>	<p>7.1. Strategický prístup k prezentovaniu SR a slovenskej kultúry v zahraničí</p> <p>7.2. Prezentácia kreatívneho a kultúrneho potenciálu Slovenska v zahraničí</p> <p>7.3. Pretnutie prezentácie kultúrneho dedičstva do súčasného jazyka a formy aj pre uplatnenie v cestovnom súde</p> <p>7.4. Zvýšenie informovanosti o zahraničnej prezentácii Slovenska v domácich médiách</p>

Tabuľka 2 Prehľad navrhovaných priorit Stratégie rozvoja kultúry.

Zdroj: <http://www.strategiakultury.sk/strategia-final#70>

Jadrom stratégie je vízia, podľa ktorej napr. ....*„Kultúra má základ v slobodnej tvorivosti jednotlivca a spolu s aktivitou kultúrnych skupín sa spája do spoločného tkaniva kultúry spoločnosti“*, **ale aj** ....*„Kultúrny aspekt včleníme do procesu vzdelávania“*...., **či** ....*„Budeme prepájať ekonomické a kultúrne prostredie tak, aby ekonomická sila živila kultúru a aby kultúra mohla uplatniť svoj ekonomický potenciál.“*

Zaujímavé sú prierezové princípy, napr. rovnocennosť všetkých aktérov pri rozvoji kultúry (verejní, neziskoví aj súkromní), pričom štát sa zaväzuje, že bude ku všetkým pristupovať bez rozdielu, bude zdôrazňovať verejný záujem a v úlohe koordinátora vytvorí podmienky pre celkový všestranný rozvoj kultúry.

Vízia stratégie je pretavená do 7 strategických oblastí:

1. Formovanie kultúrnych potrieb a dopytu po kultúre výchovou a vzdelávaním
2. Zachovanie a sprístupnenie kultúrneho dedičstva
3. Systematická podpora pôvodnej umeleckej tvorby
4. Nastavenie funkčného systému financovania v oblasti kultúry
5. Funkčný model využitia kreativity a kultúry v hospodárskom rozvoji Slovenska
6. Systematická podpora výskumu v oblasti kultúry
7. Kultúra ako spolutvorca obrazu krajiny v zahraničí

Každá z týchto oblastí je stručne charakterizovaná, pričom autori sa snažili zdefinovať, čo je v danej oblasti dôležité, aké sú

jej priority a čo je potrebné či nevyhnutné zabezpečiť.

Príloha č.1, ako už jej názov hovorí, popisuje stručný, sumárny obraz súčasného stavu oblasti kultúry na Slovensku, pričom nejde o komplexnú analýzu, iba o sumár najdôležitejších zistení získaných počas vstupnej analýzy.

Situácia v kultúre nie je lichotivá, čo potvrdzujú aj citáty z rozhovorov uvedených v prílohe. Dokladuje to aj tabuľka silných a slabých stránok, ktorú som si dovolila prevziať a uviesť na tomto mieste a z ktorej vyplýva, že slabé stránky prevažujú (Tabuľka 1).

Príloha č.2 Návrh priorít a opatrení stratégie poskytuje prehľad navrhovaných priorít pre všetky strategické oblasti. Pre lepšiu prehľadnosť som použila zobrazenie v grafickom tvare (Tabuľka 2).

Každá z navrhovaných priorít je stručne charakterizovaná a je rozpracovaná do konkrétnych opatrení a aktivít, na ktoré nadväzuje akčný plán *s konkrétnymi úlohami*.

Akčný plán na roky 2015-2017

Z uznesenia vlády SR č. 224/2014, ktorým bola stratégia schválená, vyplynula pre MK SR úloha spracovať a predložiť *Akčný plán realizácie Stratégie rozvoja kultúry Slovenskej republiky, ktorý predstavuje prvú etapu konkrétnej realizácie strategického dokumentu na roky 2015-2017*. Tento akčný plán sa skladá zo 4 hlavných častí a obsahuje 60 konkrétnych úloh.

Prvá časť je venovaná začleneniu navrhovaných úloh do obsahového rámca priorít

---

a opatrení všetkých strategických oblastí, **druhú časť** tvorí detailný implementačný a finančný plán spolu s merateľnými ukazovateľmi a zodpovednosťou za realizáciu úloh. **Tretia časť** predstavuje navrhovaný systém riadenia a monitorovania implementácie stratégie, ktorý využíva štandardné prvky riadenia projektov, programov a portfólií pre oblasť kultúry. A nakoniec posledná štvrtá časť hovorí o rolách partnerov, keďže realizácia mnohých úloh si vyžaduje úzku súčinnosť iných rezortov, predstaviteľov samosprávy, ba aj cirkví.

Časť prvá - Úlohy

Ako som už spomenula, akčný plán obsahuje 60 úloh. a na týchto stránkach nie je možné a ani nutné venovať sa všetkým. Ak sa máme pozeráť na stratégiu a jej akčný plán z pohľadu knižníc, vyberiem tie úlohy, o ktorých si myslím, že by sa na ich plnení mohli knižnice (napr. verejné) podieľať, resp. úlohy, ktoré knižnice a ich činnosť môžu nejakou ovplyvniť.

Úloha č. 4 v rámci SO1 *Vypracovať Konceptiu rozvoja kultúrnych a čitateľských kompetencií detí prostredníctvom kultúrnej výchovy s cieľom zriadenia Centra detskej literatúry* je úlohou s termínom plnenia 31.12.2017 a partnermi MK SR sú BIBIANA, Medzinárodný dom umenia pre deti a SK IBBY, Literárne informačné centrum.

Tu by som chcela zdôrazniť, že v rámci prvej strategickej oblasti je zadefinovaná priorita a opatrenie (priorita 1.2. Podpora spolupráce kultúrnych a výchovno-vzdelávacích inštitúcií pri kultúrnej výchove v súlade so štátnymi vzdelávacími programami SR, opatrenie 1.2.1 **Vytvoriť systémové nástroje na podporu spolupráce kultúr-**

nych inštitúcií s deťmi a mladými ľuďmi ako cieľovými skupinami) a následne rôzne aktivity, v rámci ktorých sú najmä verejné knižnice vhodným partnerom na spoluprácu. Verejné knižnice sa už veľmi dlho venujú čítaniu a čitateľskej gramotnosti (realizovali výskumy čítania) a k vytvoreniu navrhovanej koncepcie určite vedia prispieť cennými skúsenosťami. A je veľký predpoklad, že svojimi komunitnými aktivitami dokážu podporiť aktivitu zameranú na systematickú kultúrnu výchovu ľudí všetkých vekových kategórií.

Úloha č. 10 v rámci SO1 *Vypracovať návrh pilotného projektu v jednom VÚC zameraný na rozvoj kultúrneho turizmu v jednom regióne Slovenska* je znova príležitosťou pre verejné knižnice a ich komunitné aktivity ako participovať na rozvoji kultúrneho turizmu. Ide takpovediac o novú disciplínu manažmentu kultúry, ktorej cieľom je poznávanie lokálnych kultúrnych hodnôt. Práve knižnice predstavujú základnú informačnú podporu, vedie poskytnúť prvotné informácie o regióne a jeho kultúrnom dedičstve, čím dokážu rozvoj kultúrneho turizmu podporiť. Aj priestory knižníc sú vhodné na realizáciu živých kultúrnych podujatí s multimediálnym charakterom. Partnermi MK SR je Ministerstvo hospodárstva SR a vyššie územné celky.

Za veľmi dôležité úlohy z pohľadu knižníc považujem najmä úlohy SO4 Nastavenie funkčného systému financovania v oblasti kultúry, ktorá by mala zlepšiť financovanie kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva aj mimo neho.

Úloha č. 32 *Načrtnúť koncept zákona o sponzoringu* je úlohou pre MK SR, Ministerstvo financií SR a Ministerstvo škol-

---

stva, vedy, výskumu a športu SR. Keďže ide o prípravu legislatívy, treba len veriť, že príslušné orgány pripravia a následne prijímú zákon, z ktorého budú mať ošoh aj knižnice.

Táto úloha vyplynula z priority 4.1. *Vytvorenie legislatívnych podmienok na podporu financovania kultúry*, ktorá bola rozvinutá do ďalších troch opatrení. Jej cieľom je zrealizovať systémové kroky na zvýšenie podpory financovania kultúry za štátneho rozpočtu do roku 2020 na úroveň 1 % HDP, zaviesť diferencovanú daňovú politiku, zväziť možné daňové úľavy a zakotviť možnosti sponzorstva kultúry.

Jednou z dôležitých úloh SO4 pre rok 2015 je úloha č. 36 Vytvoriť materiálovo-technické podmienky pre Fond na podporu umenia a začať jeho činnosť, ktorá má naplniť opatrenie o vytvorení predmetného fondu a zabezpečiť lepšie podmienky financovania umenia. Z pohľadu knižníc bude veľmi dôležité ako budú nastavené priority fondu, keďže podstatou knižníc je najmä písomné kultúrne dedičstvo, jeho uchovanie a sprístupňovanie verejnosti.

Úloha č. 37 Vytvoriť a podať národný projekt zameraný na zreformovanie dotačného systému MK SR si kladie za cieľ zdefinovať taký systém fungovania dotačného systému MK SR, ktorý bude lepšie prepojený s prioritami a kultúrnymi potrebami cieľových skupín a bude administratívne menej náročný, dokonca sa bude snažiť využiť možnosti viacročného financovania.

O plnenie tejto úlohy, ktorej termín splnenia je podľa akčného plánu koniec roka 2017, bude zo strany knižníc (ale aj iných subjektov) eminentný a mimoriadny záujem, keďže pôjde o zmenu existujúceho

dotačného systému, ktorý knižnice veľmi dobre poznajú. Finančné prostriedky z dotačného systému sú už niekoľko rokov veľmi dôležitým doplnkovým zdrojom nielen pre knižničnú činnosť a akvizíciu knižničných fondov (program 2 Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií), ale aj iné aktivity podporované z iných podprogramov dotačného systému.

Práve v súčasnosti je v medzirezortnom pripomienkovom konaní návrh zákona, ktorým sa mení zákon č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Časť druhá – *Implementačný a finančný plán*

Predpokladaný rozpočet akčného plánu do roku 2017 predstavuje sumu **384 028 892,00€**. Finančný a implementačný plán v prehľadnej tabuľke poskytuje informácie o prijatých úlohách jednotlivých strategických oblastí, o termíne ich splnenia a konkrétnej zodpovednosti za ich splnenie (hlavná zodpovednosť leží na pleciach MK SR), ako aj informácie o partneroch, ktorí sa na plnení úloh spolupodieľajú. Keďže ide o akčný plán na roky 2015-2017, termíny plnenia úloh sa pohybujú v tomto časovom rozmedzí.

Najzaujímavejšou informáciou je rozpočet plánovaný na splnenie jednotlivých úloh a zdroje týchto finančných prostriedkov. Väčšinou ide o rozpočet MK SR (napr. prostriedky na prioritné projekty rezortných organizácií) a európske štrukturálne a investičné fondy poskytované Slovensku cez schválené operačné

programy v novom programovom období EÚ (najmä OP Ľudské zdroje, OP Výskum a inovácie, OP Efektívna verejná správa, Integrovaný regionálny operačný program).

Na plnení úloh stratégie sa budú prostredníctvom svojich rozpočtov podieľať aj iné ministerstvá (napr. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvo hospodárstva SR), organizácie (napr. RTVS, ŠÚ SR) a cirkvi. Ďalšími zdrojmi budú rôzne medzinárodné a cezhraničné programy, napr. Kreativná Európa, cezhraničný program Slovensko – Poľsko, program Stredná Európa, Nadnárodný program EÚS pre dunajský región.

Dôležitou informáciou pre mimorezortné kultúrne organizácie (aj knižnice) je informácia o novom spôsobe financovania projektov, či už prostredníctvom nového Fondu na podporu umenia, ktorého materiálovo-technické podmienky majú byť vytvorené do konca roka 2015 a pracovať začne v roku 2016 (úloha č. 36).

Časť tretia – *Systém riadenia a monitorovania*

Hlavná zodpovednosť za napĺňanie stratégie je na ministrovi kultúry SR, ktorý sa bude zodpovedať vláde SR. Za rozhodovanie a prijímanie kľúčových rozhodnutí zodpovedá Riadiaci výbor, ktorého predsedom je štátny tajomník MK SR. Vedúcim MK SR menovaný tajomník Riadiaceho výboru zodpovedá za administráciu jeho činnosti.

Ďalšími členmi Riadiaceho výboru sú garanti strategických oblastí, ktorí zodpovedajú za riadenie aktivít súvisiacich s plnením úloh určených v akčnom pláne

pre danú strategickú oblasť a prinášajú pravidelný odpočet. Súčasťou tohto orgánu je riaditeľ odboru projektového riadenia MK SR, ktorý zodpovedá za projektové riadenie individuálnych projektov a poskytovanie informácií o ich realizácii. Súčasťou riadiaceho výboru sú aj zástupcovia neštátnej kultúry, nominovaní Radou vlády SR pre kultúru, ktorí dohliadajú na realizáciu úloh z Akčného plánu, prinášajú pripomienky za sektor neštátnej kultúry a podieľajú sa na strategickom rozhodovaní a plánovaní úloh v ďalších rokoch.

Z personálnych kapacít relevantných sekcií MK SR alebo organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti sú vyčlenení koordinátori strategických oblastí, ktorí zodpovedajú nielen za realizáciu aktivít, ale aj za generovanie projektov v rámci danej strategickkej oblasti, za vytváranie a budovanie partnerstiev s kľúčovými partnermi z rezortu MK SR aj mimo neho. Koordinátori priamo zodpovedajú garantom za jednotlivé strategické oblasti.

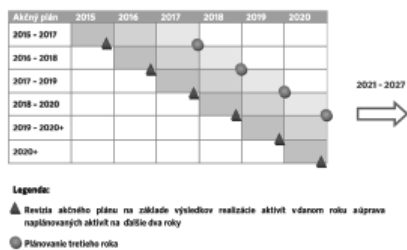
Celkové riadenie stratégie vyjadruje táto schéma:

Obrázok1 Akčný plán na roky 2015-2017. Zdroj: <http://www.strategiakultury.sk/akcny-plan-2015-2017#84>

Monitorovanie plnenia úloh akčného plánu Stratégie rozvoja kultúry je navrhované ako kontinuálny proces priebežného vyhodnocovania a plánovania v rámci 3-ročného plánovacieho rámca. Ide o systém, ktorý sa využíva pri programovom rozpočtovaní, keď prvý rok sa plánuje podrobne a ďalšie dva roky výhľadovo. Na konci prvého roka sa uskutoční odpočet a vyhodnotenie, na základe čoho dôjde k úprave akčného plánu na ďalšie roky v zmysle reálnych výsledkov.

Nasledujúca schéma predstavuje návrh prípravy akčných plánov Stratégie rozvoja kultúry až do roku 2020:

Obrázok2 Návrh prípravy akčných plánov
Zdroj: <http://www.strategiakultury.sk/akcny-plan-2015-2017#84>

Časť štvrtá – Rola partnerov pri realizácii stratégie

Akčný plán predpokladá spoluprácu všetkých ústredných orgánov štátnej správy (ministerstiev), Úradu vlády, dokonca aj Štatistického úradu SR, ďalej zapojenie Rozhlasu a televíziu Slovenska, cirkví a náboženských spoločností a samosprávnych orgánov ako sú vyššie územné celky, Únia miest Slovenska, Združenie miest a obcí Slovenska a Združenie krajských miest K8.

Úloha MK SR pri napĺňaní Akčného plánu je jasná, z rolí jednotlivých partnerov

vyberám napr. jednu z úloh Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR „podporovať vytváranie digitálnych obsahov v oblasti kultúry v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra“, úlohu pre Ministerstvo financií SR „poskytnúť súčinnosť pri návrhu konceptu zákona o sponzoringu“, úlohu pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR „poskytnúť súčinnosť pri dobudovaní odborných kapacít v oblasti kultúry s využitím prostriedkov operačného programu Ľudské zdroje“ a pod.

Z úloh pre samosprávy okrem iných úloh sa opakuje podpora osvetovej činnosti cez „zlepšenie fungovania osvetových stredísk a nastavenie efektívneho modelu ich financovania“.

Záver

Hoci som zo 60 prijatých úloh spomenula len 4 konkrétne, neznamená to, že sa nenájdu aj iné, na plnení ktorých by mohli participovať v rámci svojich možností aj knižnice. V každom prípade je dôležité vedieť, že taký dokument tu je, že sú nastavené konkrétne aktivity a povinnosti, že je potrebné sledovať ich realizáciu a plnenie a hľadať možnosti ako sa zapojiť do strategických zámerov, ako nadviazať na priority a opatrenia a prispieť k rozvoju kultúry vo svojom regióne.

Avšak v kontexte na uvedené mi nedá poznamenať, že podpora knižníc a knižničného systému sa nie je deklarovaná ani v stratégii, ani v jej akčnom pláne konkrétnymi úlohami pre knižnice, pritom najmä verejné knižnice majú k realizácii kultúrnych aktivít a k vzdelávaniu v oblasti kultúry veľmi blízko. Verím však, že priestor na

---

podporu knižníc a zlepšenie ich činnosti sa predsa len nájde.

Celú dokumentáciu z prípravy stratégie, ako aj jej finálnu verziu či Akčný plán je možné nájsť na www.strategiakultury.sk, avšak iba malá časť materiálov je prístupná bez registrácie. Vytvorí si účet je jednoduché...

Bibliografické odkazy

- [1] GONDOVÁ, Daniela – ZÁVADSKÁ, Valéria. 2012. Informačné zdroje pre knižnice. [online]. [cit. 5.5.2015]. IN *KNIŽNICE 2012 : celoslovenská konferencia, september 24.-25.2012*. Bratislava : Slovenská asociácia knižníc, 2012. 184 s. ISBN 978-80-553-1157-9. Dostupné na: <http://www.sakba.sk/dokumenty/2012/Zbornik-Kniznice2012.pdf>
- [2] *Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012-2016*. [online]. [cit. 5.5.2013]. Dostupné na: <http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2012-2016/>
- [3] *Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014-2020*. [online]. [cit. 5.5.2013]. Dostupné na: http://www.strategiakultury.sk/historia_tvorby_strategie

---

ETICKÝ KÓDEX AKO CIEĽ A PROSTRIEDOK (NIEKOĽKO POZNÁMOK) / CODE OF ETHICS AS A GOAL AND AS A MEANS (SOME NOTES)

Mgr. Peter Kuzma, Knižnica Ružinov
kuzma@kniznica-ruzinov.sk

Abstract: *Ethics and Codes of Ethics. Their application in various areas of human activity. Some notes to the six points of the IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers. Possible conclusions and solutions.*

Keywords: *ethics, IFLA Code of Ethics*

Kľúčové slová: *etika, etický kódex IFLA*

Čo je vlastne etika? Etika je disciplína, ktorá skúma morálku človeka, jeho konanie v rôznych situáciách. Je neodmysliteľnou súčasťou dejín filozofie a ľudského myslenia od jeho počiatkov až po súčasnú dobu. Možno vôbec obsiahnuť – naformulovať prehľadne a zmysluplne obsah etiky v nejakých pravidlách? – Veď hlavným atribútom etiky je kauzalita, ako jedna z podmienok poznania (I. Kant), a teda etika je vlastne všetko – univerzálny duchovný zákon – hodnota prejavujúca sa vo väčšej či menšej miere v konaní človeka. Navyše, etiku ne-

možno odtrhnúť od estetiky, čo je pridaná hodnota prejavujúca sa v kategóriách ako estetické myslenie a konanie, estetická kultúra, estetické správanie sa, estetický postoj, estetika situácií a pod.

Snaha a túžba človeka byť lepším a teda aj etickým je dôsledkom spoločenského vývinu, v ktorom človek – stojac tvárou v tvár a uprostred masového informačného diania si začína uvedomovať svoju zodpovednosť a kompetencie a pokúša sa stanoviť pravidlá hry.

Preto je logické, že etické kódexy (inštitú-

---

cií, rezortov, pracovných zaradení a profesií a pod.) vznikajú v posledných rokoch ako huby po daždi. Je to pochopiteľné, veď na ktorom stupni voľného pohybu osôb, tovaru, služieb, peňazí a informácií končí demokracia a začína vznikať chaos, anarchia a nesloboda? Je v tomto zmysle etika – formovaná okrem mysliteľov, intelektuálnych autorít a duchovných vodcov aj vplyvnými záujmovými skupinami spoločnosti, ktoré vlastnia „know-how“ arzenál – hrozbou alebo príslubom do budúcnosti?

Otázka etickosti súvisí s celým radom javov, faktorov a príčinných súvislostí. V poslednom období možno pozorovať, a je to správne a pochopiteľné, čoraz viac úvah a zamyslení sa nad **etikou digitálnej kultúry** ako fenoménom, ktorý sprevádza búrlivý – niekedy až nekontrolovateľný vývin informačných technológií a príbuzných oblastí. Vzhľadom k tomu, že ide o záležitosť, ktorá sa dotýka všetkých oblastí spoločenského života bez výnimky, všetci – samozrejme rôznou mierou zapojenia sa – prispievame a ovplyvňujeme „kultúrnosť“ tejto etiky, jej estetický rozmer a formy jej prejavu.

Achillovou päťou tohto nášho snaženia je výklad etického (normy, pravidiel, zásady) a jeho aplikácia v podmienkach našej doby.

O tom, že situácia nie je jednoduchá, svedčí množstvo článkov a štúdií (i recenzií zahraničných prác) väčšieho i menšieho rozsahu v poslednom desaťročí - i na stránkach našej odbornej tlače. Ako príklad možno uviesť kolekciu dokumentov a materiálov IFLA venovanú jednotlivým oblastiam knižničnej a informačnej činnosti. Či už to sú **manifesty**: o digitálnych

knižniciach, o internete, o transparentnosti, dobrej správe vecí verejných a oslobodení od korupcie, o multikultúrnej knižnici, o verejných knižniciach ..., **smernice**: pre knižničné služby pre mládež, pre ďalší profesionálny rozvoj - princípy a osvedčené postupy, pre knižničné služby v multikultúrnych komunitách, o archivovaní a uchovávaní digitálnych informácií ..., tiež **stanoviská**: k autorským právam v digitálnom prostredí, o slobode prejavu, k správe internetu ..., **vyhlásenia**: o knižniciach a intelektuálnej slobode, o internete a službách detských knižníc, o informačnej gramotnosti a celoživotnom vzdelávaní a podobne.

Z vyššie uvedeného vidno, že ide o aplikáciu - pokus o rozpracovanie princípov etiky v ich kauzálnej spoločenskej súvislosti.

Ako sa v tom všetkom vlastne orientovať? Je to vôbec možné a dá sa to?

Ak analyzujeme popísanú situáciu a zameriame sa na jeden konkrétny materiál, ktorý má etiku explicitne priamo v názve – zistíme, že nejde o jednoduchú záležitosť. Mám na mysli **Etický kódex IFLA pre knihovníkov a informačných pracovníkov** schválený Správnou radou IFLA v auguste 2012.

Text evokuje viacznačnosť a „nepolapiteľnosť“ mnohých termínov, prelínanie pojmov, možnosť rôznej interpretácie spôsobu akým sa prejavujú (funkčnosť), je v podstate odrazom neobmedzeného záberu – šírky a hĺbky (ne)etického, ktoré sa nachádza v nás, ale i všade okolo nás a mimo nás. Aj napriek tomu si pripomeňme niekoľko skutočností v súvislosti s týmto etickým kódexom.

V bode 1 „**Prístup k informáciám**“, čo je oblasť problematická, neprehľadná a ťažko kontrolovateľná - sa konštatuje, že obmedzenie prístupu k informáciám a myšlienkam je „realizované prostredníctvom cenzúry zo strany štátu, vlády alebo náboženských či nevládných občianskych organizácií“. Treba si ale uvedomiť, že prístup k informáciám je navyše regulovaný a teda aj obmedzovaný aj zo strany celého radu ďalších subjektov, právnických a fyzických osôb, ktoré k tomu využívajú a teda aj „zneužívajú“ platnú legislatívu a predpisy. Informácie sa stali výnosným obchodným artiklom – tovarom, ktorý má svoju cenu a za ktoré treba alebo je možné zaplatiť a teda „vlastník informácií“ je vo výhode pred ostatnými. Napríklad: spoplatňovanie prístupu k databázam, portálom a pod. v rámci internetu, spoplatňovanie rôznych iných služieb a možností je vlastne tiež spoplatnenie informácií (bankové a iné služby, výpisy, potvrdenia, finančníctvo a právne služby a pod.), poplatky za služby mobilných a masmediálnych operátorov, platby a poplatky za autorské práva a licenčné služby atď.

Tento postoj je vlastne tiež obmedzovaním a regulovaním toku informácií a subjekty, ktoré takto konajú – konajú v podstate neeticky i keď pragmaticky, v zmysle zásad a pravidiel voľného trhu a slobodného podnikania.

V kontraste s vyššie uvedeným „knihovníci a informační pracovníci, ktorí poskytujú služby verejnosti, by sa mali snažiť sprístupňovať svoje zbierky a služby bezplatne...“ (?)

Na jednej strane je teda snaha skutočne nezištne pomáhať a informovať (knížni-

ce), čo nepochybne je etický a humánný prístup, na strane druhej sa s informáciami obchoduje a zarába sa na nich.

V bode 2 „**Zodpovednosť voči jednotlivcom a spoločnosti**“ sa konštatuje, že knihovníci a knižnice garantujú právo **prístupu k informáciám všetkým ľuďom bez rozdielu** a obmedzenia a tiež napomáhajú pri čitateľských zručnostiach a informačnej gramotnosti a „prispievajú k odstraňovaniu plagiatorstva a iných foriem zneužívania informácií“. Iste, knižnice – v zmysle miery svojej účasti, t. j. vymedzených právomocí a kompetencií – sú spoluzodpovedné.

Problém je v tom, že tieto veci ovplyvňujú viaceré faktory. Napríklad určite **spoločenský postoj** (štát, vláda, politické strany...), **systém výchovy a vzdelávania** (ak sa vôbec dá v súčasnosti o niečom takom hovoriť), **masmédiá** (printové i elektronické) **a ich aktivity** (napr. rozhlasové a televízne vysielanie), **celý tretí sektor so všetkým, čo k tomu patrí** a samozrejme **rodina a rodinná výchova**, kde sa formujú základy etického vzťahu ku skutočnosti, ktorá nás obklopuje.

V diapazóne vyššie uvedeného pocho-piteľne knižnice nemajú podstatné slovo a možnosti a prostriedky, ktorými disponujú, sú obmedzené.

Obsahom bodu 3 je „**ochrana súkromia, diskretnosť a transparentnosť**“. Tu je prinajmenšom zaujímavé a diskutabilné tvrdenie, že „knihovníci a informační pracovníci podporujú transparentnosť a podieľajú sa na nej tak, že zabezpečujú prístup k informáciám o fungovaní vlády, verejnej správy a hospodárskych orgánov (?) a dbajú, aby boli kontrolované širokou

---

verejnou (?).

„Otvorený prístup a duševné vlastníctvo“ (bod 4) je oblasť komplikovaná, vyžadujúca permanentný dozor a sústavnú pozornosť. Vyriešenie vzťahov a pravidiel pre túto sféru je navyše „sťažené“ digitalizáciou informácií a ich sieťovými aplikáciami. Táto oblasť úzko súvisí s bodom 1 (Prístup k informáciám). Správne sa tu konštatuje, že knižnice majú rešpektovať autorské práva, no majú sa i snažiť o to, aby v podmienkach knižničnej práce s informáciami tieto práva neboli „deformované“ obmedzujúcimi výkladmi a byrokraticko-administratívnymi obmedzeniami a najmä aby informácie, „ktoré sú verejným vlastníctvom, sa sprístupňovali verejnosti bezplatne“. Tu vzniká otázka **akým spôsobom môžu knižnice participovať na tomto procese a formovať jeho efektívnosť.**

V bode 5 sa hovorí o **neutralite, osobnej bezúhonnosti a odbornej zručnosti** knihovníkov a informačných pracovníkov. Nemožno nesúhlasiť, pretože práve apolitický, objektívny a neutrálny postoj v spätosti s odbornosťou je zárukou serióznosti, ba čo viac, silnou a pevnou záštitou etického princípu a jeho aplikácie v hektickom, multikulturálnom a hodnotovo rozporuplnom svete.

Záverečný bod 6 si všíma **vzťahy medzi spolupracovníkmi a medzi zamestnávateľom a zamestnancami.** Tu ide o etické vzťahy a správanie sa na pracovisku, čo predstavuje alfu a omegu a základné východisko pri plnení jeho úloh a zabezpečení odborného rastu a profesijnej a sociálnej spolupatričnosti všetkých členov jedného tímu. Iba tak možno eticky rozvíjať výsledky tvorivého a pozitívneho myslenia, čo je

predpokladom ďalšieho napredovania.

Z vyššie uvedeného rozboru vyplýva, že ak sa nám aj nepodarí – pretože je to úloha neľahká – presne a výstižne naformulovať pravidlá etického kódexu, neznamená to a priori, že sme zlyhali a úloha je nad naše sily. Je to naopak svedectvom a dôkazom toho, že etický aspekt sa vinie ako zlatá niť a vodiaci princíp celým radom spoločenských aplikácií v celej ich šírke a hĺbke, čo je dôkazom jeho závažnosti, opodstatnenosti a univerzálnosti. **Znamená to tiež, že ak tento princíp neopúšťame a sledujeme jeho stopu, sme na dobrej ceste a ideme správnym smerom.**

Ako dôkaz snaženia a ochoty knihovníckej pospolitosti veci riešiť pozri napríklad výsledky prieskumu s názvom Humanizácia knižníc, ktorý robila Slovenská národná knižnica v roku 2004 a ktoré prezentujú postoj knižníc k tomu, čo by mal a čo by nemal obsahovať etický kódex knihovníka. Problém je i v tom, že etika je vlastne akýsi „modus vivendi“ človeka v spoločnosti. Trochu zjednodušene povedané, do etiky patrí vlastne všetko, a ak nie všetko, tak vo väčšine vecí, javov a udalostí určite možno vypozerovať etické s jeho rozličnými prejavmi, pretože človek je tvor spoločenský. Z vyššie naznačeného logicky vyplýva, že problém súčasného sveta zrejme nie je ani tak v rôznych postojoch, názoroch a stanoviskách, ani v kultúrach, ideológiách či náboženstvách, ale skôr v ich funkcii, to jest v spôsobe, akým sa prejavujú, a teda aj v ich etickej transformácii.

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC 2015 MÁME ÚSPEŠNE ZA SEBOU / THE WEEK OF SLOVAK LIBRARIES 2015 IS SUCCESSFULLY BEHIND US

---

*Mgr. Katarína Šušoliaková, Krajská knižnica v Žiline
susoliakova@krajsskkniznicazilina.sk*

Abstract: *The 16th year of a nationwide event Week of Slovak Libraries has fulfilled its mission. The libraries, with a large number of inspiring activities concentrated into one week, have resonated in the public consciousness again.*

Keywords: *Week of Slovak Libraries 2015, ceremonial opening, evaluation*

Kľúčové slová: *Týždeň slovenských knižníc 2015, slávnostné otvorenie, vyhodnotenie*

Týždeň slovenských knižníc. Podujatie, ktoré realizovali knižnice na Slovensku už šestnásty raz. Jeho slávnostné otvorenie sa konalo 23. marca v Divadle Jána Palárika v Trnave. Nádherné priestory Zrkadlovej siene divadla privítali zástupcov Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Trnavského samosprávneho kraja, Mesta Trnava, slovenských profesijných knihovníckych združení, Trnavskej univerzity v Trnave, Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave a zástupcov ďalších knižníc z celého Slovenska. Záštitu nad otvorením Týždňa slovenských knižníc /TSK/ prevzal predseda Trnavského samosprávneho kraja Tibor Mikuš.

Ambasádorom TSK bol aj v tomto roku člen činohry SND v Bratislave Ján Gallovič, ktorý zároveň moderoval otvárací ceremoniál a svojou charizmou a príjemným profesionálnym vystúpením dodal tejto chvíli slávnostný charakter. Príhovory hostí, predsedníčky SSKK a podpredsedníčky SAK striedalo vystúpenie speváckeho zboru UNITY z Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Stalo sa už tradíciou, že počas slávnostného otvorenia TSK je odovzďavaná cena Slovenskej asociácie knižníc SAKAČIK za aktívnu činnosť knižnice, resp. za realizáciu významného podujatia alebo uskutočnenia

významného činu v roku 2014. Ocenenie SAKAČIK 2014 si z rúk podpredsedníčky SAK Andrey Doktorovej prevzala riaditeľka Krajskej knižnice L. Štúra vo Zvolene Milota Torňošová za **20-ročnú aktívnu činnosť v oblasti podpory mimoškolského vzdelávania mládeže v SR /spoluorganizovanie celoslovenskej novinárskej súťaže stredoškolákov a vysokoškolákov Štúrovo pero/**.

Záverečný ceremoniál bol ukončený slávnostným prípitkom riaditeľky Knižnica J. Fándlyho v Trnave Lívie Kolekovej, ktorá bola spolu s riaditeľkou Knižnice Trnavskej univerzity v Trnave Zuzanou Martinkovičovou jednou z hlavných organizátoriek otvorenia týždňa. Zástupcovia médií sa potom na tlačovej besede s predstaviteľkami SAK, SSKK a ďalších vybraných slovenských knižníc mohli dozvedieť viac o pripravovaných podujatiach počas TSK (23. až 28. marca). Za týmto účelom mohli využiť i informácie z portálu Infolib, na ktorom mohli knižnice už tradične zverejňovať pripravované aktivity a tiež údaje z dotazníka, ktorý bol sprístupnený vďaka kolegom z Ústrednej knižnice SAV v Bratislave. Dotazník k TSK vyplnilo 53 knižníc, od obecných cez mestské, regionálne a krajské knižnice až po vedecké, akademické,

špeciálne. Tieto knižnice avizovali zorganizovanie 477 podujatí. Uvedomujeme si, že toto je len zlomok všetkých zrealizovaných aktivít. Slovenské knižnice stále, i keď sa o tom píše a hovorí na rôznych fórach, veľa robia, kvalitne robia, no málo dávajú o sebe vedieť. A to i napriek tomu, že boli vytvorené nástroje, ktoré im to umožňujú urobiť veľmi pohodlne a rýchlo. Netreba však zovšeobecňovať: niektoré knižnice poslali precízne spracované vyhodnotenie TSK, ale keďže tak spravila len časť knižníc, súhrnná štatistika nebola spracovaná.

Tak ako každý rok, aj 16. ročník TSK sa vyznačoval širokou a pestrú ponukou podujatí v súlade s mottom TSK *Knižnice pre všetkých*. Knižnice zrealizovali množstvo *prezentácií nových kníh*, na ich pôde sa mohla verejnosť stretnúť s autormi ako Jozef Banáš, Luboš Jurík, Lubo Olach, Tama Heribanová, Braňo Jobus, Alexander Halvoník, Dušan Mikolaj, Ladislav Hrubý, Monika Wurm, Martin „Pycó“ Rausch, Jaroslav Blaško, Petra Nagyová –Džerengová, Eva Urbaníková, Kristína Faltánová, Darina Hamarová a mnohými ďalšími. Poskytli priestor ilustrátorom, fotografom, moderátorom a redaktorom, záchranárom, cestovateľom, spevákom..., otvárali *výstavy*: výstavy fotografií, rozprávkových bytostí,

---

marionet, Knižnica pre mládež mesta Košice sprístupnila výstavu Držiteľa najvyšších ocenení Bienále ilustrácií Bratislava v polstoročnej retrospektíve. *Knižničné jarmoky a knižné burzy* sú už pre mnohé knižnice samozrejmosťou.

Veľa knižníc si v rámci TSK pripomenulo 200. výročie narodenia Ludovíta Štúra realizáciou odborných prednášok a vedomostných kvízov, ďalšie i 230. výročie narodenia Jána Hollého. Hviezdoslavolam – poézii P. O. Hviezdoslava prerozprávanú súčasným jazykom pripravila pre študentov stredných škôl Krajská knižnica v Žiline.

Staromestská knižnica v Bratislave už tradične organizovala *Jarný maratón s knihou* a pripravila i dramatizáciu rozprávok. Stretnutie s rozprávkami pre seniorov. *Maratón čítania*, konkrétne Knihy kníh, realizovala Mestská knižnica v Bojniciach a vyhlásila i literárno-výtvarnú súťaž detí pri príležitosti tohtoročných šesťdesiatin Daniela Heviera. Mestská knižnica v Bratislave sa zapojila do *Tolkien Reading Day*, celosvetového verejného čítania diel J. R. R. Tolkiena. Pre deti knižnice organizovali tematické hodiny, rozprávkové dopoludnia, večery rozprávok a hier, tvorivé dielne, vyhlasovali kráľa čitateľov, pasovali prvákov a druhákov za čitateľov knižnice, vyhlasovali a vyhodnocovali súťaže.

Besedy v rámci TSK boli venované významným osobnostiam literárneho a kultúrneho života na Slovensku, tematike II. svetovej vojny, ochrane životného prostredia. Rozprávanie o čítaní, knihách, tvorbe a všeličom inom pri šálke kávy pod názvom *Večer v knižnici s vôňou kávy* pripravila Univerzitná knižnica Trnavskej univerzity v Trnave.

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne realizovala už VII. stretnutie trenčianskych literátov - stretnutie 15-tich spisovateľov s blízkym vzťahom k Trenčínu a Trenčianskemu kraju s čitateľskou verejnosťou. Turčianska knižnica v Martine vyhodnotila súťaž o najlepšiu obecnú knižnicu Turca za rok 2014, Podtatranská knižnica v Poprade pripravila metodický deň pre učiteľov 2. a 3. ročníka venovaný zážitkovému učeniu na 1. stupni základnej školy.

Centrum vedecko-technických informácií SR v Bratislave zorganizovalo medzinárodnú konferenciu *Open Access politika Slovenska v Európskom rámci 2015*, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici otvorila *LIBRARIUM*, novú expozíciu o dejinách a súčasnosti knižnej kultúry, Univerzitná knižnica v Bratislave zorganizovala workshop pod názvom *Digitalizácia je keď...*, počas ktorého mohli záujemcovia vidieť kompletný proces digitalizácie dokumentu. Jeho súčasťou boli ukážky vyhľadávania v digitálnej knižnici Mediainfo. Vyhľadávaniu v elektronických databázach sa v rámci TSK venovali mnohé ďalšie akademické a vedecké knižnice.

Slovenská pedagogická knižnica v Bratislave pripravila seminár *E-zdroje ako nenahradiateľný pomocník pri štúdiu* a v spolupráci s Knižnicou pre mládež mesta Košice zorganizovala celoslovenský seminár zameraný na vedenie odborných evidencií a elektronizáciu školských knižníc.

Sprievodnou celoslovenskou aktivitou 16. ročníka TSK boli *knižničné hliadky*. Ich úlohou bolo v dopravných prostriedkoch (vlak, autobus, MHD) a na verejných priestranstvách (parky, ambulancie

---

lekárov, obchodné centrá, športoviská atď.) pristihnúť ľudí pri čítaní kníh, časopisov, novín, e-kníh, pristihnutým sa predstaviť (každý člen hliadky mal označenie), informovať o tejto celoslovenskej akcii, odmeniť pristihnutého záložkou do knihy so zľavou na nákup kníh do kníhkupectva Martinus a podľa zváženia každej knižnice aj bezplatnou registráciou za používateľa knižnice. Zapojenie knižníc do knižničných hliadok monitoroval druhý dotazník, ktorý vyplnilo 28 knižníc. Z nich 75 % (21 knižníc) umožnilo pristihnutým bezplatnú registráciu v knižnici, jedna z knižníc bezplatne zaregistrovala len tých pristihnutých, ktorí čítali knihu (nie periodickú tlač), iná pristihnutých navyše odmeňovala knihou. Ďalšie knižnice registrovali pristihnutých za zvýhodnenú cenu alebo túto možnosť dali len študentom stredných škôl. 2 knižnice bezplatnú registráciu neumožnili. Celkovo knižničné hliadky z 28 knižníc pristihli pri čítaní 1 194 čítajúcich. Toto sú údaje z dotazníka. V predbežnom prieskume, ktorý realizovala sekcia verejných knižníc SAK medzi verejnými knižnicami, avizovalo zapojenie sa do projektu 91 knižníc (obecných, mestských, regionálnych, regionálnych s krajskou pôsobnosťou), 3 regionálne knižnice neodpovedali a regionálne knižnice v Bardejove a Rimavskej Sobote sa do projektu neplánovali zapojiť. Navyše sa do projektu zapojili: CVTI SR, ÚK SAV, SLDK pri TU vo Zvolene, UK UCM v Trnave, UK ŽU v Žiline, ÚK FF UK v Bratislave, ŠVK v Banskej Bystrici. Takže knižničných hliadok i pristihnutých pri čítaní bolo na Slovensku v skutočnosti oveľa viac. Väčšina z nich sa u pristihnu-

tých stretla s výrazom príjemného prekvapenia a prísľubov, že do knižnice určite prídu. *Najaktívnejšie knižničné hliadky* mala *Staromestská knižnica v Bratislave*: pristihli až 235 čítajúcich.

16. ročník TSK vyvrcholil nocou v piatok 27. marca medzinárodným podujatím *Noc s Andersenom*, organizovaným pri príležitosti Medzinárodného dňa detskej knihy v deň narodenín dánskeho rozprávkara Hansa Christiana Andersena. Toto podujatie na podporu čítania detí od roku 2006 koordinuje Spolok slovenských knihovníkov a knižníc a tento rok prebiehal vo verejných a školských knižniciach všetkých regiónov Slovenska jeho jubilejný 10. ročník. Podľa slov predsedníčky SSKK Ing. Silvie Stasselovej bol minuloročný rekord v počte „spacích miest“ prekonaný. Knižovníci pripravili pre deti na celom Slovensku noc plnú rozprávok, príbehov, hier, dobrodružstiev a prekvapení, zorganizovali rôzne súťaže, tvorivé dielne, stretnutia so známymi osobnosťami, mnohé deti boli o polnoci pozdraviť Andersenov stromček, ktorý pred pár rokmi vysadili.

Týždeň slovenských knižníc bezpochyby aj v roku 2015 splnil svoje poslanie pozitívne zviditeľňovať knižnice ako kultúrne a vzdelávacie inštitúcie, ktoré sú tu pre všetkých. **Toto celonárodné podujatie sa realizáciou bohatého a rozmanitého spektra aktivít a podujatí, jednotným vizuálnym prevedením plagátov, označenia knižničných hliadok, záložiek do kníh, samolepiek Idem z knižnice za 16 rokov svojej existencie už pomerne výrazne zapísalo do povedomia slovenskej verejnosti.**

Mgr. Tatiana Klimková, Knižnica pre mládež mesta Košice
tatiana.klimkova@kosicekmk.sk

Abstract: *Library for Youth of Košice City is celebrating the 60th anniversary of its foundation. During its existence, the library has passed through various changes. The name, the seat, the directors were changed. But the main library goal – working with children and youth - has not been changed. The library stood at the birth of various national events for children (The Week of Children's Book, The King of Readers, A Day of Folk Fairy Tale) and it still continues to realise new and fresh ideas.*

Keywords: *anniversary, Library for Youth of Košice City*

Kľúčové slova: výročie, Knižnica pre mládež mesta Košice

V uliciach Košíc vidáme autobus so sloganom: **60 rokov čítate a rastiete s nami**. Nejeeden Košičan si pri pohľade naň spomenie na miesta, kde si chodieval požičiavať svoje prvé knihy – na Hlavnú ulicu, ulicu Dukelských hrdinov, Južnú triedu, Nové mesto... Všade tam sa nachádzali pobočky novej a rýchlo sa rozrastajúcej Knižnice pre mládež.

V januári 2015 uplynulo 60 rokov od chvíle, kedy privítala svojich prvých čitateľov. Za ten dlhý čas však prešla mnohými zmenami, vymenila zriaďovateľov aj sídla, no stále tu bola pre tých, pre ktorých bola zriadená, pre deti a mládež.

Knižnica vznikla v roku 1955 ako prvá z pilotného projektu, ktorého cieľom bolo založiť špeciálne knižnice pre deti a mládež v každom krajskom meste Československa. Pilotný projekt sa úspešne rozbehol, ale pokračovateľov nemal. Knižnica pre mládež zostala jedinou špeciálnou knižnicou tohto druhu nielen na Slovensku, ale aj v bývalom Československu. Zmenou zriaďovateľa prichádzali aj zmeny názvu knižnice. Už v prvom roku sa premenovala na *Krajskú knižnicu pre mlá-*

dež, v roku 1961 na *Okresnú knižnicu pre mládež*, v roku 1969 na *Mestskú knižnicu pre mládež* a od roku 1984 nesie názov *Knižnica pre mládež mesta Košice*.

Knižnica vznikla odčlenením detského oddelenia Krajskej ľudovej knižnice (dnešnej Verejnej knižnice Jána Bocatia) a pod názvom *Krajská detská knižnica* začala pôsobiť v priestoroch Historickej radnice v centre Košíc. Začiatky neboli jednoduché. V stiesnených priestoroch (necelých 150 m²) bola umiestnená požičovňa aj čítareň. Do konca roka 1955 pribudli dve kancelárie, z ktorých jedna zároveň slúžila aj ako klubovňa a pomocný sklad. Napriek tomu už v prvom

Leninova 63

roku sa knižničný fond rozrástol na viac ako 14 000 knižničných jednotiek a svoje služby poskytovala takmer 2 500 čitateľom. O pár rokov sa presťahovala do väčších priestorov na Hlavnej ulici (oproti OD Tesco) a začala vykonávať aj metodickú činnosť pre celý Východoslovenský kraj. Na novovybudovaných sídliskách otvárala nové pobočky a jej snahou bolo dostať sa čo najbližšie k svojim čitateľom. Privítala preto možnosť umiestniť ich priamo v základných školách. Prvé integrované pobočky knižnice boli otvorené už v roku 1966, v ZDŠ Popradská a ZDŠ Považská. Postupne sa sieť pobočiek rozrástla a v roku 1989 ich už bolo 32. V roku 1992 vznikla myšlienka potreby bezbarierovej knižnice pre otvorenie sa aj voči hendikepovaným čitateľom, ktorá bola úspešne zrealizovaná v roku 1997 vznikom pobočky *Nezábudka*. Táto sa nachádza na Poľovníckej ulici a špecializuje sa práve na prácu s čitateľmi s rôznym typom postihnutia (zdravotným, mentálnym a sociálnym), pričom úzko spolupracuje so špeciálnymi základnými školami, domovami sociálnych služieb a tiež s detskou fakultnou nemocnicou.

Ústredná budova knižnice na Hlavnej uli-

Leninova 108

ci však potrebovala rekonštrukciu, a tak nasledovalo ďalšie sťahovanie, tento raz na Tajovského ulicu. Tam sa postupne sústreďili kancelárie všetkých odborných oddelení aj vedenia knižnice; služby čitateľom poskytovala Centrálna požičovňa. Knižnica pre mládež mesta Košice v týchto priestoroch poskytovala služby čitateľom až do roku 2014. Vtedy už priestory vyhovujúce v 90-tych rokoch prestali byť reprezentatívne. A keďže súčasné deti potrebujú veľký, svetlý a moderný areál, v ktorom si môžu čítať, študovať, hľadať informácie, ale aj sa hrať, navzájom komunikovať či relaxovať, Mesto Košice poskytlo knižnici nové priestory v zrekonštruovanom areáli Kasární/Kulturpark na Kukučínovej ulici. Práve tu vznikla najnovšia pobočka *LitPark*, ktorá je pre čitateľov otvorená až sedem dní v týždni. Okrem bohatého knižného fondu a časopisov ponúka relaxačnú zónu s možnosťou hrania spoločenských hier.

V priestoroch LitParku sa nachádza aj *Múzeum detskej knihy*. Myšlienka vybudovať historickú zbierku detských kníh vznikla v 80-tych rokoch. Z pôvodného zámeru vytvoriť múzeum slovenskej detskej knihy, ktoré by zachycovalo všetky slovaciká určené deťom a mládeži, sa od roku 2001 (z pochopiteľných finančných, ale i priestorových dôvodov) zameriava iba na prvé vydania pôvodnej slovenskej tvorby. Jeho fond tvorí 3 505 titulov. Tie s rokom vydania od 1893 po rok 2000 v celkovej počte 1500 sú k dispozícii práve v priestoroch LitParku. Tento knižný fond dáva možnosť študentom i učiteľom predovšetkým slovenského jazyka a pedagogiky doplniť si svoje vedomosti nielen o autoroch a dielach detskej literatúry, ale aj o samotnej detskej knihe v jednotlivých

Litpark
obdobíach – o jej ilustráciách a technickom spracovaní.

S modernizáciou priestorov a rozširovaním služieb voči používateľom prichádza v tomto období aj nevyhnutnosť zavedenia novej výpočtovej techniky do spracovania knižničných fondov a výpožičných služieb. Pôvodný, v 90-tych rokoch zakúpený systém Libris, na začiatku spustený len v oddelení doplnovania, katalogizácie a ochrany knižničného fondu, a až neskôr aj vo výpožičných službách jednotlivých pobočiek knižnice sa ukázal ako nevyhovujúci pre súčasné požiadavky modernej knižnice a tak bol začiatkom roku 2015 nahradený modernejším a komplexnejším knižnično-informačným systémom Clavius. Pre zvýšenie komfortu čitateľov bola zavedená nonstop služba vo forme biblioboxu, ktorý umožňuje vrátenie požičaných kníh aj mimo otváracích hodín knižnice.

Dominantnou črtou knižnice bolo a je organizovanie podujatí pre mladých čitateľov. Prvé väčšie stretnutie sa uskutočnilo 27. marca 1955 v rámci Mesiaca knihy. Na literárno – hudobnom posedení sa zúčastnilo až 450 návštevníkov a hosťami boli spisovateľky Božena Mačingová, Darina Harmanová a Helena Križanová-Brindzová. Po celú dobu existencie Knižnice pre mládež detskí knihovníci hľadajú nové formy práce s kni-

hou. Knižnica ako prvá realizovala projekty, ktoré sa postupne rozšírili na celé Slovensko, ako napríklad *Týždeň detskej knihy*, *Kráľ čitateľov*, *Deň ľudovej rozprávky*, *večerníčkové čítania pre deti a rodičov...* V posledných rokoch sa zameriava predovšetkým na podporu čítania a jeho návrat do rodín (Literárny festival Číta celá rodina, komunitné viacgeneračné stretnutia), ako aj na vzájomnú výmenu osobných skúseností knihovníkov (odborné semináre Motivačné aktivity s detským čitateľom).

Samozrejme, žiadna z aktivít Knižnice pre mládež by sa nedala realizovať bez kvalitného vedenia. Počas jej existencie sa v riaditeľskom kresle vystriedali *Július Berčinský*, *Václav Pálffy*, *Margita Vargová*, *Peter Halász*. V súčasnosti ju vedie *Iveta Hurná*.

Knižnica aktuálne disponuje s knižným fondom v rozsahu takmer 220 tisíc zväzkov a jej služby využíva skoro 12.000 čitateľov. Keďže ide o čitateľov rôznych vekových kategórií, nielen z radu detí a mládeže na prácu s ktorými sa knižnica zameriava, vo fonde nájdete aj 33.000 kníh rôznych žánrov určených pre dospelých. Tie má knižnica sústredené prevažne vo svojich mimoškolských pobočkách, ktoré s obľubou navštevujú celé čitateľské rodiny. Ročne evidujeme približne 280 tisíc výpožičiek a pripravíme okolo 2,5 tisíc podujatí a festivalov zameraných na podporu čítania. Okrem podujatí určených výlučne deťom a mládeži organizuje rôzne komunitné podujatia zamerané na vzdelávanie i relax. Pre dospelých priateľov literatúry každoročne prebieha júlový festival Mesiac autorského čítania, ktorý pravidelne sprostredkúva stretnutia s domácimi slovenskými a českými autormi a tiež s autormi z hostujúcej

---

krajiny. Takto knižnica postupne privítala spisovateľov z Poľska, Slovinska, Nemecka, Švajčiarska, Luxemburska, Rakúska, Škótska a v tomto roku sa teší na autorov z Ukrajiny. Nezabúda ani na najmladších literárnych autorov, pre tých už 20 rokov vyhlasuje literárnu súťaž Literárne Košice Jána Štiavnického.

V rámci okrúhleho jubilea knižnica plánuje čitateľov a používateľov každý mesiac v roku prekvapiť a odmeniť niečím novým. Od začiatku roka to bol nový knižnično-informačný systém s jeho mnohými výhodami pre používateľov, reklamná výzdoba na autobuse MHD, ktorým knižnica ďakuje svojim čitateľom za vernosť a podporu, veľký filmový maratón festivalu Jeden svet, výstavy Ilustrátorský Olymp (ocenené ilustrácie detských kníh na Bienále ilustrácií Bratislava) a Čiročistý romantik (o živote a tvorbe Jaroslava Vodrážku), a do konca jubilejného roku ich čaká ešte nejedno...

Za všetkou aktivitou Knižnice pre mládež mesta Košice je potrebné vidieť ľudí, knihovníkov s nekonečnou fantáziou a tvorivosťou. Svoje kreatívne nápady pretvárajú do príťaž-

livých podujatí pre svojich čitateľov, od tých najmenších až po tých skôr narodených. O tom, že práca detského knihovníka je tá najlepšia a najkrajšia, nás presvedča aj to, že 14 ľudí tu pracuje už viac ako 20 rokov (jedna knižnička dokonca viac ako 40 rokov), pričom pre 12 z nich to bolo prvé zamestnanie.

Na záver zopár naj:

- najviac pracovníkov mala Knižnica pre mládež mesta Košice v roku 1979 – až 80
- najviac pobočiek v rokoch 1991/1992 – okrem Centrálnej požičovne 32
- najviac čitateľov v roku 1989 – viac ako 28 000

A aké číslo charakterizuje Knižnicu pre mládež mesta Košice?

- Je to číslo **654321**
- Existuje **6** desaťročí.
- Viedlo ju **5** riaditeľov.
- Sídlí na **4.** adrese.
- K čítaniu priviedla už **3.** generáciu.
- Knižničný fond spracováva už v **2.** knižnično-informačnom systéme.
- **JE 1. A JEDINÁ NA SLOVENSKU!**

Kolektív pracovníkov Knižnice pre mládež mesta Košice s ocenením Cena mesta Košice

---

ROZHOVOR S .... ING. ALOJZOM ANDROVIČOM, CSC. O NÁRODNOM PROJEKTE CENTRÁLNY DÁTOVÝ ARCHÍV / AN INTERVIEW WITH ING. ALOJZ ANDROVIČ, CSC. ABOUT NATIONAL PROJECT CENTRAL DATA ARCHIVE

Cieľom digitalizácie kultúrneho dedičstva je spracovanie, ochrana obsahu a archivovanie výsledkov digitalizácie; modernizácia a dobudovanie potrebnej infraštruktúry pamäťových a fondových inštitúcií na národnej úrovni; sprístupnenie kultúrneho dedičstva Slovenska pre jeho obyvateľov, obyvateľov Európy i sveta.

V rámci Prioritnej osi 2 Operačného programu Informatizácia spoločnosti (OPIS) sa v rámci infraštruktúry riešil aj národný projekt Centrálny dátový archív, ktorého žiadateľom bola Univerzitná knižnica v Bratislave (UKB).

O projekte sme sa porozprávali s generálnym riaditeľom UKB Ing. Alojzom Androvičom, CSC.

• Pán inžinier, čo predchádzalo myšlienke projektu?

17. septembra 2007 vydáva Úrad vlády Slovenskej republiky dokument *Operačný program informatizácia spoločnosti*, ktorý definuje ako druhú zo štyroch prioritných osí *Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnovu ich národnej infraštruktúry*. Teda takmer pred desiatimi rokmi dnes už neznámy vizionár sformuloval ciele a opatrenia ktoré napokon viedli k realizácii jedného z najkomplexnejších programov digitalizácie a ochrany kultúrneho dedičstva v európskom azda svetovom meradle.

• 10 rokov je vzhľadom na neustále

„zrýchľovanie času“ pomerne dlhá doba.

Ako sa to vezme. Rozvíjali sa technológie, menili sa vlády, menili sa ľudia a ich zámery, ale vízia a ciele zostali platné, boli čoraz aktuálnejšie a potreby naliehavejšie.

Cieľom bolo naplniť Opatrenie 2.1: *Zlepšenie systémov získavania, spracovania a ochrany obsahu zo zdrojov pamäťových a fondových inštitúcií*, a opatrenie 2.2 *Digitalizácia obsahu pamäťových a fondových inštitúcií, archivovania a sprístupňovanie digitálnych dát*.

• Tak že „dočkaj času ako hus klasu„?

Áno, aj keď treba povedať, že sa s prípravami neotáľalo. Téma bola zaujímavá a napokon aj vedomie zodpovednosti za objem alokovaných finančných prostriedkov viedlo k aktivizácii tímu na MK SR, ktorý sa pustil do realizácie pilotného projektu Slovákiana I. Na sklonku roku 2009 bola publikovaná Štúdia uskutočniteľnosti projektov prioritnej osi 2. a tiež súbor metodických príručiek, ktoré pokrývali všetky témy digitalizácie, dlhodobej ochrany a sprístupňovania. Realizácia projektov však bola v tom čase stigmatizovaná diskvalifikáciou Bratislavského kraja pri čerpaní fondov EÚ. To viedlo dokonca ku košatému nápadu presťahovať sídlo Národného osvetového centra do Piešťan a na účely projektu prestať divadlo. Vlastne vďaka tomu NOC začalo riešiť témy, o ktorých dovtedy netušilo.

• Ale napokon sa Univerzitná knižnica predsa len dočkala...

Áno, aj my sme sa dočkali, aj sídlo NOC sa vrátilo do Bratislavy. Vláda prelomila „bruselskú blokádu Bratislavy“ a v marci 2011 vydáva aktualizovaný Zoznam národných projektov Operačného programu Informatizácia spoločnosti na roky 2007 – 2013, v ktorom sa spresnili

---

zadania projektov a zodpovednosť za ich realizáciu prevzali aj kompetentné inštitúcie so sídlom v Bratislave. V júni 2011 bol spracovaný Návrh na aktualizáciu investičného zámeru na realizáciu infraštruktúrnych projektov v rámci OPIS PO2 a Univerzitná knižnica prijala výzvu na podanie Žiadosti o nenávratný finančný príspevok v objeme 33 193 918 EUR na realizáciu projektu *Centrálny dátový archív*.

• **Aké bolo zadanie?**

V rámci projektu sa vybuduje Centrálny dátový archív, ktorý musí v zmysle medzinárodných bezpečnostných štandardov zabezpečiť uloženie minimálne 3 najhodnotnejších kópií digitálnych objektov na minimálne 2 lokalitách, ktoré nesmú byť od seba vzdialené bližšie ako 50 km. Lokality budú dve: Univerzitná knižnica v Bratislave (primárny sklad) a sklad (sekundárny), ktorý bude zriadený v prenajatých priestoroch. Obidve lokality budú vybavené hardvérom a softvérom a navzájom zosieťované. Celý systém bude mať zároveň zabezpečený servis.

Projekt sa mal realizovať za 42 mesiacov.

• **3 a pol roka, bolo to veľa či málo času na splnenie?**

Nuž zadanie sme museli splniť v predstihu pred ostatnými digitalizačnými projektmi tak, aby sa mali kam ukladať dáta. Tak že tak akurát, pri tých všetkých peripetiách s verejným obstarávaním stavebných prác, ktoré nám sklzli takmer o rok. Najlepšie azda bude ak uvediem niektoré milníky:

- 2011.07.01 Prijatie výzvy na podanie žiadosti
- 2011.11.30 Predloženie žiadosti o Nenávratný finančný príspevok
- 2012.03.13 Podpísanie zmluvy

o poskytnutí NFP

- 2012.07.09 Inštalácia základnej konfigurácie CDA v Datacentre CVTI v Žiline
- 2012.09.26 Vklad prvého archívneho balíka
- 2013.07.03 Podpis zmluvy na stavebné úpravy UKB Klarisky
- 2014.04.01 Ukončenie stavebných prác v Bratislave
- 2014.05 Montáž IKT v Lokalite Klarisky a v Datacentre SNK
- 2014.11.07 Certifikácia CDA podľa ISO 27001
- 2014.12.31 Ukončenie projektu a začiatok prevádzky
- ... áno... ako vidíte 6 mesiacov sme museli pridať.

• **Teda spolu 48 mesiacov. Ako by ste toto obdobie stručne zhodnotili?**

Vzrušujúce obdobie, naplnené tvorivým úsilím skvelého realizačného tímu. Denodenné výzvy na riešenie organizačných a odborných úloh v doposiaľ nepoznanom rozsahu vyžadovali maximálne nasadenie našich intelektuálnych a pracovných kapacít. Hoci sme boli v problematike dlhodo-
bej archivácie primerane zorientovaní, učili sme sa za pochodu tak ako nám to umožnili praktické skúsenosti. Na druhej strane to boli dni, týždne a mesiace nesmierneho tlaku na plnenie termínov, najmä pokročilých administratívnych požiadaviek domácich a bruselských štruktúr, na plánovité čerpanie finančných prostriedkov ale aj okamihy bezmocnosti pri deštruktívnych návrhoch niektorých uchádzačov o získanie stavebnej zákazky. Takmer sme došli k záveru, že „nikdy viac“.

• **Je dlhodobá archivácia niečím špecifická?**

Aký je jej časový horizont?

Áno, dôveryhodná dlhodobá archivácia je dnes štandardizovaný súbor organizačných, procesných a infraštruktúrnych predpokladov a opatrení na zabezpečenie dlhodobej ochrany digitálnych objektov a dátových štruktúr. Jej cieľom je zabezpečiť, aby sme zachovali fyzické a logické vlastnosti údajov, aby sme k nim mohli priebežne pristupovať a aby sme im aj v budúcnosti rozumeli. Dlhodobá archivácia nemá časové obmedzenie, je to kontinuálny proces, ktorý by mal byť nezávislý od technologického, spoločenského a hospodárskeho vývoja.

• Ako to funguje v praxi, digitálne objekty, dátové štruktúry ... ?

Digitálne objekty sa ukladajú do dlhodobého archívu vo forme tzv. vkladných informačných balíkov, ktoré obsahujú digitalizované objekty a sprievodné metaúdaje. Údaje sa „vkladajú“ do virtuálnej archívnej škatule (tzv. METS dátový kontajner), ktorá obsahuje vecný, technický a obsahový opis informačného balíka. Kontajner sa spolu s digitalizovanými výstupmi zabalí (zazipuje) a pošle na páске, disku alebo online do archívu.

Na vstupe archívu sa balíky rozbalia a ich obsah sa podrobí súboru formálnych., logických a fyzických kontrolných procedúr. Ak je kontrola v poriadku, údaje sa znovu zabalia a uložia ako archívne informačné balíky.

• Kde sú úskalía tohto zdanlivo jednoduchého postupu spracovania údajov?

Postupnosť krokov pri kontrole a vklade údajov do archívu je logická, priama a celkom zrozumiteľná. Zložitosť spočíva najmä vo variabilite dátových štruktúr, spektre dátových formátov, špecifikách ob-

sahových a logických vlastností digitálnych objektov. Digitalizačná kampaň programu OPIS pokrýva celé spektrum kultúrneho dedičstva, čo vedie k výraznej rôznorodosti výstupov a tiež k veľkému fyzickému počtu balíkov a objemu dát. Kontrolovať desiatky rôznych formátov, tisíce balíkov a milióny znakov nie je triviálna úloha ani pre výkonnú informačnú technológiu. Centrálny dátový archív sa vybuďoval na kapacitu 25 Pbyte s predpokladanou týždennou priepustnosťou 150 Tbyte. To je strašne veľa núl na konci ...

• Ako sa Vám to darí?

Centrálny dátový archív to sú vlastne dva vrcholové (high end) výpočtové systémy – výpočtové strediská, jedno v UKB v Bratislave a jedno v datacentre SNK v Martine a skvelý, kvalifikovaný a angažovaný tím 12 pracovníkov. Dáta plynú do archívu nepretržite, na páskach, diskoch a online. Napokon priebežné výsledky možno vidieť na webových stránkach cda.kultury.sk. Masívny tok údajov a ich rôznorodosť, ktorá je daná širokým záberom digitalizácie a množstvom produkujúcich technológií a producentov prinášajú dennodenne požiadavky na nové operatívne ale aj odborné zásahy. Teda práca v CDA je náročná ale tiež profesionálne mimoriadne zaujímavá. Domnievam sa, že toto pracovisko má dnes potenciál a skúsenosti porovnateľné s vyspelým svetom.

• Aká je udržateľnosť projektu?

Udržateľnosť projektu je imperatívom dôveryhodnej digitálnej archivácie. Ako som už spomenul, je to kontinuálny proces, ktorý nemožno ohraničiť jedným finančným rokom, ale musí byť zabezpečený priebežne a dlhodobo. Nie je mysliteľné, aby sa z roka

---

na rok musel zväzdať boj o udržanie pracovných miest, nie je mysliteľné, aby nebolo zabezpečené financovanie prevádzky, údržby a obnovy aspoň na rok vopred. Európska únia predpísala päťročné obdobie

udržateľnosti projektu. Zatiaľ sme v prvom roku a s nádejou očakávame potvrdenie rozpočtu a plánu práce na rok 2015.

*Za rozhovor ďakuje
PhDr. Zuzana Babicová*

ZO ŽIVOTA NEČLENSKÝCH KNIŽNÍC

KNIŽNICA LUDOVÍTA ŠTÚRA – MLADŠIA SESTRA HISTORICKEJ KNIŽNICE? */ THE LIBRARY OF LUDOVÍT ŠTÚR – YOUNGER SISTER HISTORICAL LIBRARY?*

Evanjelické školstvo v Prešove má veľmi dlhú tradíciu, ktorú možno počítať na storočia. Pojmy ako evanjelické kolégium či kolegiálna knižnica poznajú mnohí Prešovčania, ale nezaškodí si ich opäť pripomenúť, aj keď z trochu iného pohľadu.

Historická knižnica Evanjelického kolégia je vzácnou zbierkou dokumentov rôznej proveniencie, rôzneho datovania a v rôznych jazykoch. Vo svojich časoch fungovala ako školská knižnica a slúžila vzdelávacím účelom. S trochou nadsadenia možno dnešnú školskú knižnicu Evanjelického kolegiálneho gymnázia (EKG), ktoré sa dá považovať za nasledovníka niekdajšieho Evanjelického kolégia, chápať ako mladšiu sestru historickej knižnice.

O Knižnici Ludovíta Štúra, ako sa táto školská knižnica od tohto roka nazýva, porozprával riaditeľ Evanjelickej spojenej školy PhDr. Marián Damankoš, PhD.

V úvode som spomenula tradíciu Evanjelického školstva v Prešove. Môžete čitateľom priblížiť históriu Vašej školy a jej spojenie s Evanjelickým kolégiom z minulosti?

Dnešné Evanjelické kolegiálne gymnázium je nasledovníkom kolégia založeného v roku 1667. Staré kolegiálne gymnázium prešlo vo svojom vývoji niekoľkými etapami. Pozitívne alebo negatívne sa v ňom odrazili rôzne dejinné udalosti ako tzv. „Pre-

šovské jatky“, protihabsburské stavovské povstanie, mor, ktorý vypukol v roku 1710, požiar z roku 1788, finančné dary mecenášov, revolučné udalosti rokov 1848/1849 a zmeny, ktoré potom v školstve nastali, 1. svetová vojna, rozpad Rakúsko-Uhorska a vznik Česko-Slovenskej republiky, nová cesta česko-slovenského školstva, 2. svetová voja.

Staré kolegiálne gymnázium dôstojne plnilo svoju úlohu, považovalo sa za maďarskú školu na vysokej úrovni, hoci v nej študovali aj študenti, ktorí sa hlásili k Slovákom. Dnes je budova starého kolégia sídlom biskupstva Východného dištriktu Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (ECAV). Ešte v roku 1911 bola postavená budova nového kolégia, avšak po skončení 2. sv. vojny boli obidve budovy cirkvi odobraté a v duchu vtedajšieho režimu nemohlo existovať ani cirkevné školstvo. K obnoveniu činnosti EKG došlo až v roku 1996 a po náročnom vypsoriadaní vlastníckych vzťahov v roku 2010 bola aj budova nového kolégia vrátená Evanjelickej cirkvi a.v. Vznikla Evanjelická spojená škola, ktorá v sebe združuje okrem gymnázia aj Základnú školu a Materskú školu.

V regionálnej tlači som zachytila zmenu názvu školskej knižnice EKG – Knižnica Ludovíta Štúra. Odkedy budujete školskú

knížnicu a prečo toto nové pomenovanie?

Knížnicu sme zriadili hneď s obnovou gymnázia, čiže v roku 1996. Dnes v nej máme asi 7 500 kníh a časopisov, najstaršie časopisy pochádzajú z druhej polovice 19. storočia. Vznikla najmä z darov bývalých študentov, ale najväčší počet kníh daroval prof. slovenského jazyka, Samo Mazúr, ktorý sám kedysi pracoval v oboch prešovských knižniciach – regionálnej aj vedeckej. No a ako vznikol nový názov? Rok 2015 je vyhlásený za Rok Ľudovíta Štúra pri príležitosti 200. výročia jeho narodenia a Štúr ako jeden z najvýraznejších slovenských historických dejateľov bol okrem iného aj evanjelickým učiteľom, takže pomenovanie školskej knižnice po tejto slávnej osobnosti sa nám zdalo viac ako príhodné. Naši študenti v dobových kostýmoch Štúra a jeho priateľky Adely urobili propagáciu nielen knižnici, ale aj samotnému gymnáziu. Sloganom „Aj Štúr by vedel po anglicky, keby študoval na Evanjelickom kolegiálnom gymnáziu v Prešove“ propagovali spustenie novej bilingválnej anglicko-slovenskej triedy od budúceho školského roka.

Obrázok 1 Nová budova Evanjelického gymnázia v Prešove. Zdroj: TASR, školský servis <http://skolskyservis.teraz.sk/stredne-skoly/gymnazium-kniznica-ludovita-stura/16089-clanok.html>

Ako sa Vám darí dopĺňať knižničný fond? Predsa len, knižnice sa často sťažujú na nedostatok finančných zdrojov. Ako je to u Vás?

Podstatnú časť tvorí samotný nákup, napríklad sa nám podarilo nakúpiť fond za cca 10 500 €. Išlo o zdroje európskych fondov v rámci projektu na inováciu vzdelávacieho procesu. Z vlastného rozpočtu sme schopní na nákup vyčleniť financie v rozpätí od 2 000 – 5 000 €. Potom značnú časť tvoria dary partnerov luteránskej cirkvi z Nemecka či USA, no a asi najväčším sponzorom je Rodičovské združenie. Čo sa týka obsahu, najviac sa dopĺňa odborná literatúra podľa predmetov, ktoré sa vyučujú na škole, povinné čítanie, literatúra faktu, učebnice. Časopisy sa nakupujú priamo do kabinetov pre učiteľov. Snažíme sa nakupovať aktuálne to, čo práve vychádza. Časť fondu, najmä tie najstaršie dokumenty, sme odovzdali do historickej kolegiálnej knižnice.

Knížnice na Slovensku sú zriaďované podľa zákona o knižniciach. Poznáte tento zákon?

Zákon poznáme a keďže sme školská kniž-

Obrázok 2 Študenti v dobových kostýmoch (Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban, Adela Ostrolúcka a Anička Jurkovičová). Zdroj: TASR, školský servis <http://skolskyservis.teraz.sk/stredne-skoly/gymnazium-kniznica-ludovita-stura/16089-clanok.html>

---

nica, spolupracujeme v tomto smere so Slovenskou pedagogickou knižnicou v Bratislave. Tu by som rád povedal o našej ambícii vybudovať aj učiteľskú knižnicu, ktorej obsahom by boli metodické a didaktické materiály pre učiteľov, ktoré by im pomohli inovovať vyučovací proces. Týmto nápadom sme sa inšpirovali v Nemecku, kde sme v našich partnerských školách mali možnosť vidieť bohaté príručné knižnice učiteľov obsahujúce metodické a pedagogické príručky, pracovné manuály, pracovné listy, či učebné texty do praktického pedagogického procesu.

Aké služby poskytujete? Ako inak ešte využívate knižnicu a jej fondy? Zapájate sa nejakým spôsobom do knižničných aktivít, napr. Týždeň slovenských knižníc alebo Noc s Andersenom?

Naša knižnica, o ktorú sa stará kolegyňa Mgr. Miroslava Dzubajová, je rozdelená vo viacerých priestoroch školy, my sme si ich nazvali strediská a je členená podľa odborných predmetov. Knižnica je otvorená

denne jednu hodinu a využívajú ju žiaci a učitelia školy, čiastočne aj naši absolventi, ktorým vychádzame v ústrety v prípade, že potrebujú tituly, o ktorých vedia, že sa v našom fonde nachádzajú. Výpožičná doba je denne od 13.30-14.30 hod. a mesačne požičiame cca 70 kníh. Vieme, že existujú aj medziknižničné výpožičné služby, ale my ich nevyužívame, skôr odporúčame našim študentom osobne využiť služby ostatných knižníc v meste, našich najmenších posielame do detského oddelenie Slniečko Knižnice P.O.Hviezdoslava v Prešove, ktoré sa nachádza neďaleko od nás.

Knižničný zákon a vyhláška ukladajú knižniciam povinnosti týkajúce sa evidencie fondu. Ako evidujete fond vo Vašej knižnici?

Škola nemá zakúpený špeciálny knižničný systém. Používame systém, ktorý je súčasťou Asc Agency.

S riaditeľom EKG Mariánom Damankom sa rozprávala Valéria Závadská

PRÍRUČNÁ KNIŽNICA VLASTIVEDNÉHO MÚZEA V GALANTE / REFERENCE *LIBRARY OF THE NATIONAL HISTORY MUSEUM IN GALANTA*

Po niekoľkoročných prípravách bola v roku 2014 dokončená prístavba k Vlastivednému múzeu v Galante. Projekt bol spolufinancovaný Európskou úniou (85%), 10% zo štátneho rozpočtu SR a 5% z rozpočtu Trnavského samosprávneho kraja. Po nútenom opustení Neogotického kaštieľa v Galante v roku 1990 bolo múzeum dočasne presťahované do budovy bývalej banky na Hlavnej ulici, kde nebol dostatok priestorov ani pre odborných pracovníkov múzea. Podujatia sa realizovali vo veľmi obmedzených priestoroch. Výstavy a expo-

zície múzea na základe zmluvy s mestom Galanta boli realizované v tzv. Renesančnom kaštieli na ul. Esterházyovcov, v Mestskom múzeu v Seredi a v iných priestoroch v rámci regiónu.

Žiaľ, v rámci projektu Ing. Architekt Ján Špánik nemohol riešiť priestory pre deponitáre, nakoľko by sa jednalo o ďalších 1.800 m². Úžitková plocha múzea sa zvýšila o 90%, z čoho 75 m² bolo určených na príručnú knižnicu a archív múzea. Tento priestor bol vybavený moderným zásuvným policovým systémom, pracoviskami

---

s počítačmi (ktoré budú ovládané centrálné), čítacím resp. študijným kútom. Okrem zbierky historických kníh v príručnej odbornej knižnici sa nachádza:

- náučná odborná literatúra pre dospelých (múzejníctvo, história, národopis, archeológia, umenie, prírodné vedy)
- periodická tlač z odboru múzejníctvo, história, národopis, archeológia, prírodné vedy, numizmatika, umenie
- historický knižničný fond
- bibliografie, životopisy
- encyklopédie, náučné slovníky

Po vzniku Galantského osvetového strediska do zbierok múzea bol prevedený archív negatívov o politickom a spoločenskom dianí v regióne Galanty v rokoch 1960-1990. Perspektívne tento materiál bude nutné digitalizovať a odborne spracovať v rámci samostatného projektu. O evidencii kníh, tlačovín, časopisov je elektro-nická evidencia.

Keppert, Jozef

Vlastivedné múzeum v Galante

keppert.jozef@zupa-tt.sk

NAŠA ANKETA: POHĽAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

AKO 10-ROČNÁ SOM EVIDOVALA NAŠU SÚKROMNÚ KNIŽNICU / WHEN I WAS TEN YEARS OLD, I RECORDED OUR PERSONAL LIBRARY

Jedna zo služobne najstarších knihovníčok Štátnej vedeckej knižnice v Prešove je Bc. Anna Valková, u ktorej prešovská vedecká knižnica bola prvou a zároveň poslednou zastávkou v jej knihovníckej kariére. Prežila v nej celý svoj profesionálny život a mnohé činnosti a pozitívne výsledky za tie roky nesú stopy jej rozhodnutí. Nastúpila hneď po ukončení knihovníckej nadstavby ako 20-ročná absolventka plná vedomostí a entuziazmu, ktorý z nej, dovoľím si to tvrdiť, nevyrchal ani po 42 rokoch práce. Práve to bol dôvod, prečo som si ju vybrala na rozhovor do rubriky Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka.

- **Začnem obligátnou otázkou: Čo Ťa priviedlo k štúdiu knihovníctva, resp. čo Ťa najviac ovplyvnilo?**

Nepatrím medzi tých šťastlivcov, ktorí od svojho detstva presne vedeli čím budú. Prvýkrát som sa s ozajstnou knižnicou (práve so ŠVK v Prešove) stretla ako 15-ročná

gymnazistka pri požičiavaní kníh na povinné čítanie. Pred maturitou som sa však nevedela rozhodnúť. Rodičia zo mňa chceli učiteľku, ja som sa na to necítila, takže celá rodina vymýšľala pre mňa vhodné zamestnanie, až nakoniec s nápadom študovať knihovníctvo prišiel môj strýko. Dnes som mu za to vďačná.

Ale spomínam si, že približne ako 10-ročná som počas letných prázdnin evidovala našu súkromnú knižnicu. Knihy som zoradila podľa výšky, na každú som nalepila nálepku s jej poradovým číslom. Vtedy som netušila, že toto je uholný kameň mojej budúcej profesie.

- **V súčasnosti je neobvyklé, ak niekto zotrvá u jedného zamestnávateľa tak dlho ako je to v Tvojom prípade. A nie je nič výnimočné, ak niekto úplne zmení profesiu, a to aj niekoľkokrát za život. Nikdy počas uplynulých rokov si neuvažovala o zmene?**

Do knižnice ma prijímal ešte Dr. Jozef Repčák, starší knihovníci si to meno určite pamätajú. Oslovil ma hneď po ukončení knihovníckej školy, ja som neváhala a som tu doteraz. Dr. Repčák bol mojim vodcom, učiteľom, venoval sa môjmu profesijnému rastu. Pre mňa bol anjelom strážnym. Svojim citlivým až otcovským prístupom mi vstúpil láska k profesii a úctu k čitateľovi. Vždy zdôrazňoval a upozorňoval, že na prvom mieste v každej knižničnej činnosti musí byť čitateľ. Prešla som takmer všetkými odbornými činnosťami v knižnici, v každej z nich som videla zmysel a v krátkej dobe som si ju obľúbila a snažila som sa ju robiť najlepšie ako viem. Každá z týchto prác ma čímsi obohatila a mnohému som sa pri tom naučila. Ja som nemenila zamestnávateľa, iba oddelenia. Nevieť si predstaviť samu seba v inom povolani.

Ako si povedala, v knižnici si pracovala na viacerých pozíciách, vyskúšala si si viacero odborných činností. Ktorá z nich najviac vyhovovala Tvojmu naturelu?

Nastúpila som na oddelenie katalogizácie, mojou úlohou bolo budovanie katalógov (triedenie a zakladanie lístkov), ale aj katalogizácia dokumentov. Pre mladého človeka nudná, málo dynamická práca. Akonáhle bola možnosť prejsť na oddelenie služieb, okamžite som ju využila. V požičovni som pracovala približne 8 rokov. Práca s ľuďmi prináša okamžitú spätnú väzbu, ľudia si vážia každú pomoc, radu či ochotu. Samozrejme, vždy boli a budú večne nespokojní používatelia, ktorí prídu do knižnice v nie veľmi pozitívnom psychickom rozpoložení a odnesie si to ten, kto je prvý na rane. Ale našťastie nie je ich tak veľa. Keď som mala maličké deti, bola som vďačná, že môžem

znova pracovať na katalogizácii a to pri budovaní katalógov, na mennom či vecnom popise. Momentálne robím akvizíciu dokumentov, čo je pre mňa veľmi fascinujúce. Dnešná doba informačných a komunikačných technológií (IKT) práve na tomto úseku práce je nenahraditeľná a tak ako pri práci s používateľom, aj tu je okamžité vidno výsledok práce. Vidím, či sa kúpený dokument požičiava, aká je frekvencia výpožičiek, či sú na daný dokument rezervácie, či daný dokument vlastní aj iná knižnica v rámci KIS3G... Podľa toho viem efektívne nakladať s prostriedkami a zároveň viem do istej miery naplňať očakávania väčšinového používateľa. Ktorá činnosť mi najviac vyhovovala? Všetky, ale najmenej triedenie a zakladanie katalogizačných lístkov.

Si knihovníčkou už tak dlho, že si môžeš dovoliť porovnávať. Ako vnímaš rozdiel, lebo ten rozdiel tu je, medzi knihovníkom zo svojich začiatkov a knihovníkom dnes?

Je to neporovnateľné a verím, že nezvratné. V knižničnej práci niet jedinej odbornej činnosti, kde by za tú dlhú dobu nenastali obrovské zmeny, ba môžem povedať, že nezostal kameň na kameni. Zmeny nastali hlavne zavedením IKT do knižnice.

Nemyslím si, že je správne povedať, že v minulosti boli knihovníci lepší alebo horší ako dnes. Boli iní. Boli iní hlavne preto, lebo bola iná politická situácia, iné sociálne a ekonomické pomery a v neposlednom rade iné technológie prác. Všetky tieto skutočnosti ovplyvnili nielen knihovníkov, ale aj, myslím si, celú spoločnosť.

Moje porovnanie nemusí byť objektívne, pretože vtedy som mala 20 rokov a môj pohľad na svet bol určite iný ako dnes. Navyše

---

nemusel každý vnímať skutočnosť tak ako som ju vnímala ja. Ja som si veľmi skoro zamilovala svoju prácu. Určite k tomu dopomohol aj spomínaný Dr. Repčák. Vždy som sa stretávala s ústretovosťou, priateľským prístupom tak zo strany nadriadených ako aj zo strany kolegov. Na všetkých úsekoch práce bolo neporovnateľne viac práce. Ak som nechcela sklamať dôveru nadriadených, snažila som sa urobiť všetko preto, aby som splnila ich očakávania – aj prácu nadčas bez nároku na odmenu (vlastne som o tom ani nehovorila). Veľmi skoro mal mladý knihovník možnosť zúčastňovať sa rôznych odborných podujatí na celoslovenskej úrovni a tým spoznávať nových ľudí a vymieňať si skúsenosti.

V minulosti sa kládol dôraz na to, aby odborné knihovnícke činnosti vykonávali odborníci s knihovníckym vzdelaním. Stredná knihovnícka škola v Bratislave a v Košiciach pripravovala odborníkov na všetky odborné činnosti, či to bola katalógizácia, budovanie katalógov, práca s používateľom. Absolventi tejto školy prišli do knižníc väčšinou veľmi dobre pripravení pre prax. Vysoká škola v Bratislave pripravovala stredný a vyšší manažment.

Problémy nastali vtedy, keď sa v Košiciach zrušila stredná knihovnícka škola. Pomaly sa z knižníc, hlavne na východe krajiny, začali vytrácať stredné knihovnícke kádre. Na ich miesta nastupovali väčšinou absolventi všetkých iných, len nie knihovníckych škôl. Chýbali im vedomosti z knihovníctva, niekedy aj vzťah k práci. Prácu v knižnici chápali skôr ako prestupný mostík. Túto neutešenú situáciu nezmenilo ani zriadenie študijného odboru knižničné a informačné štúdiá na Prešovskej univerzite.

Po zmene politických pomerov v krajine a zavedení IKT do knižníc sa situácia zmenila. Všetky odborné činnosti sú zautomatizované, v knižniciach pracuje veľmi málo knihovníkov s knihovníckym vzdelaním, ľudia sa prestali stretávať, viac sa porovnávajú, viac poznajú svoje práva... Zmenil sa spôsob práce na všetkých úsekoch, spôsob komunikácie, zmenili sa požiadavky používateľov. Nemyslím si, že ľudia sú horší, iba sa prispôbili dobe a podmienkam.

Spomínam si na výroky Dr. Repčáka z konca 70. a začiatku 80. rokov 20. storočia: „Knihovník musí urobiť všetko preto, aby čitateľ z knižnice odchádzal spokojný“, alebo „Knihovník bude robiť aj zadarmo a na kolene“. Tieto výroky čiastočne platia aj dnes. Aj dnes robia knihovníci na všetkých úsekoch práce všetko preto, aby používatel z knižnice odchádzal spokojný, aby mal dostatok kvalitnej literatúry, aby sa k relevantným informáciám dostal rýchlo, aby mu knižnica ponúkla čím väčší komfort. V našich knižniciach je vo väčšine kultivované, aj keď stiesnené prostredie. Pracovné prostredie pre prácu knihovníkov je relatívne slušné a knihovníci majú pre svoju prácu vytvorené vhodné pracovné podmienky, ibaže pracujú skoro zadarmo.

• *Dnešnej dobe hovoríme doba moderných informačných a komunikačných technológií, nakoniec si to aj viackrát spomenula. Čo pre Teba osobne v tejto dobe znamená kniha? Aký si čitateľ?*

Kniha pre mňa bola vždy zdrojom informácií, poučenia aj zábavy. Keď som prišla do knižnice mala som problém pochopiť, že nie je možné všetko krásne, všetko poučné a všetko, čo ma zaujíma, aj prečítať. Za tie dlhé roky v knižnici mi cez ruky prešlo oko-

---

lo 450 000 kníh. Každá niečím zaujímavá, každá hodná nahliadnutia. Naučila som sa selektovať. Dnes čítam väčšinou literatúru faktu, mám svojich obľúbených autorov, pri ktorých sledujem a čítam všetko, čo vydajú.

• *Ako vidíš budúcnosť knižníc vôbec, nielen tých slovenských?*

Po nástupe IKT do knižníc sme sa často stretávali s názorom, že sa prestanú knihy tlačiť – budú iba elektronické dokumenty a po zdigitalizovaní existujúcich dokumentov prestanú knižnice existovať. Budú iba úložiská dát a používateľ si bude buď voľne alebo za úhradu sťahovať všetko čo potrebuje.

Dnes sa tieto názory značne korigujú. Veľkí producenti e-kníh (hlavne zahraniční) už pripúšťajú, že tlačaná kniha prežije. Kým bude tlačaná kniha, bude aj knižnica. Samozrejme, knižnice sa musia prispôbovať novým trendom, novým potrebám a záujmom používateľa. Do knižníc musia preni-

kať e-knihy so všetkým, čo tieto dokumenty vedia ponúkať. Myslím tým aj pohodlný vzdialený prístup pre každého používateľa knižnice (cez meno a heslo). Po vyriešení technických problémov v našej knižnici máme ambície ponúkať aj takúto službu. Hlavne pre študijné účely to bude mať neoceniteľný význam.

Na druhej strane, tlačaná kniha vždy bude mať svoje čaro. Vždy budú čitatelia, ktorí potrebujú knihu aj cítiť. Ja osobne vidím budúcnosť knižníc veľmi pozitívne, hoci nie všetkých a určite nie tak ako existujú dnes.

*S Annou Valkovou sa zhovárala
Valéria Závadská*

INFORMÁCIE / INFORMATION

ŠEŠŤ POBOČIEK KNIŽNICE PRE MLÁDEŽ MESTA KOŠICE NA NOCI S ANDERSENOM / SIX BRANCH LIBRARIES OF THE LIBRARY FOR YOUTH OF KOŠICE CITY AT „NIGHT WITH ANDERSEN“

V rámci Týždňa slovenských knižníc 2015 Knižnica pre mládež mesta Košice (KMK) pripravila 112 akcií, na ktorých sa zúčastnilo 1759 návštevníkov.

Noc s Andersenom je podujatie, ktoré prebieha každoročne v knižniciach a školách, spája prostredníctvom rozprávkových príbehov detí v rôznych krajinách sveta. Na Slovensku podujatie zastrešuje Slovenská asociácia knižníc a Spolok slovenských knihovníkov a knižníc, ktoré za minulé roky evidujú účasť viac ako 200 knižníc s 8500 deťmi.

KMK pripravila podujatie v šiestich pobočkách knižnice, kde nocovalo až 121 detí. Ide o jedno z našich najobľúbenejších detských podujatí a záujem zo strany detí vždy prevyšuje naše kapacitné možnosti. Preto sú samozrejme uprednostňovaní tí najlepší čitatelia, ktorí si svoju účasť naozaj zaslúžia. Pre ostatných to má byť akousi výzvou, či motiváciou na ďalšie roky, že čítať s nami sa určite oplatí.

V pobočke LitPark na Kukučínovej 2 ožili remeslá Pavla Dobšinského, pobočka Nezábudka na Poľovnickej 8 sa zázračne zmenila

---

na Jurský park a do pobočky na Humenskej príde sám Pán Andersen, aby týmto deťom splnil sen. Niektorí si zas vyskúšali Čertovskú noc v pek(el)nej knižnici, a to v pobočke na Boženy Němcovej v OC Merkur, Päť drakov z krajiny AŠHUD priletelo do pobočky na Nám. Jána Mathého v OD Mier a pobočka v ZŠ na Družicovej deti vtiahla do úžasného Nekonečného príbehu.

PÄŤ DRAKOV Z KRAJINY AŠDUH – POBOČKA NA NÁM. JÁNA MÁTĚHO 1

V Knižnici ožilo päť drakov z krajiny AŠDUH (Andersen, Štúr, Dobšinský, Uličiansky a Hevier), ktorí čitateľov preniesli do košickej ZOO, odtiaľ do zákulisia Bábkového divadla, naspäť do knižnice, kde na nich čakalo veľa zábavy, návšteva príslušníkov Mestskej polície MČ – Sever a rozlúčka s Rozprávkovou nocou. Čitatelia zo ZŠ Bruselská 18, ZŠ Belehradská 21 a ZŠ Tomášikova 31 v Košiciach vydržali až do rána bez spánku.

NOC PLNÁ REMESIEL PAVLA DOBŠINSKÉHO V KULTURPARKU – LITPARK

Malí tovariši mohli spoznávať a učiť sa remeslám, ktoré sa spomínajú v rozprávkach Pavla Dobšinského. Deti sa dozvedeli, ktorá bylinka aké choroby lieči, ako sa pripravujú tinktúry, z čoho sa môžu vyrobiť sviečky a akými zbraňami sa bojovalo v minulosti. Remeslá môžu byť aj zábavné, o tom sa deti presvedčili v bábkovom divadle na predstavení o Jankovi Hraškovi. Muzikanti tiež nemali ľahký život. Veď držať a zahrať veselé tóny na niektorých hudobných nástrojoch si vyžaduje veru poriadneho chlapa. Po

dlhej poznávacej ceste si vyslúžili truhlicu plnú čokoládových dukátov a rozprávku na dobrú noc od „samotného“ Pavla Dobšinského.

JURSKÝ PARK - NEZÁBUDKA

Nezabudnuteľná noc v knižnici pre 29 skvelých čitateľov, večerný výlet do ZOO, stretnutie s hudobníkom a zberateľom historických nástrojov Jánom Hrubovčákom, výroba jaskynných malieb a náročné úlohy, ktoré otestovali všetkých päť zmyslov človeka neandertálskeho (hmat, čuch, chuť, zrak a sluch). Získanie indícií umožnilo jaskynným ľuďom vstup do ďalšieho zábavného programu. Tým bola výroba a následne aj módna prehliadka kreatívnych oděvov a doplnkov človeka neandertálskeho. Prehliadka vyvrcholila bujarou oslavou a historickými tancami okolo stále udržiavaného „ohňa“. Potom jaskyniari zasadli k nočnému premietaniu o živote a vývoji človeka. V skorých ranných hodinách (o 4,00 - 5,00 hod.) sa osadenstvo jaskyne, aj keď nerado, uložilo na krátky no zaslužený spánok.

PÁN ANDERSEN PLNIL DEŤOM SEN V POBOČKE NA HUMENSKEJ UL.

Pán Andersen, skončil sa deň a my splní-

---

me deťom ich sen, spolu so Snehovou kráľovnou, Princeznou na hrášku, Cínovým vojačikom a pánom Andersenom. Spestrením programu bola návšteva Bábkového divadla. Deti mali počas celej noci za úlohu lúštiť tajné písmo a hľadať indicie a zvládli aj hlavolamy. Indície boli uložené dokonca aj na strome, medzi myškami a dážďovkami alias uvarenými cestovinami. Poskladali aj loďku pre statočného cínového vojačika.

ČERTOVSKÁ NOC V PEK(EL)NEJ KNIŽNICI

Mnoho krásnych okamihov z „našej“ čertovskej noci sme nemohli, nestihli a možno aj zabudli zachytiť. Nie sú tu obrázky z varenia kolomaže, z cesty do bábkového divadla i samotného predstavenia, z nočného hľadania pokladu, z ohnivých tancov, hier so slovami, veštby, čítania myšlienok, z vyčarovania zajaca z klobúka a pod. Obrázok

v albume veľa napovie, ale nenahradí zážitok. Presvedčil nás o tom náš Kiko, ktorý si priam vybojoval miesto šéfa fotografov. :-) Na neskôr položenú otázku, kde sú fotky a fotil si vôbec, odpovedal: „Hiii...zabudol som, hneváte sa?“ Ako by sme mohli. Naopak, potešili sme sa, že je všetko tak, ako má byť... :-)

NEKONEČNÝ PRÍBEH V POBOČKE NA ZŠ DRUŽICOVÁ

Celonočné dobrodružstvo v pobočke Družicová 4 sa nieslo na motívy knihy Nekonečný príbeh. Úlohou detí bolo nájsť počas noci písmená, z ktorých zostavia nové meno pre Detskú kráľovnú. V rámci programu deti navštívili kníhkupectvo Martinus v OC Galéria, kde sa dozvedeli o projekte Knihobežník, zistili čo všetko obnáša práca knihkupca a mohli si ju priamo vyskúšať. Deti si priniesli vlastné knihy,

---

oblepili ich knihobežníckymi nálepkami a následne v apríli rozbehnú projekt Knihobežník na ZŠ Družicová. Nechýbali rôzne súťaže, spoločenská hra, ukážky z filmu Nekonečný príbeh, či nočné hľadanie pokladu. Nadránom patril záver správe vo fľaši,

ktorú noclažníci poslali do sveta po vlnách Hornádu.

PhDr. Kamila Prextovej
Knížnica pre mládež mesta Košice
kamila.prextova@gmail.com
Foto: archív knižnice

LES UKRYTÝ V KNIHE. KULTÚRNO-VZDELÁVACIE PODUJATIA V NOVOHRADSKÉJ KNIŽNICI / THE FOREST HIDDEN IN A BOOK

Les ukrytý v knihe je celoslovenská kampaň, ktorej hlavná myšlienka sa zrodila v roku 2011 pri príležitosti Medzinárodného roku lesov. Prostredníctvom kníh chce najmä deťom a mladej generácii poukázať na význam lesa a lesníctva pre spoločnosť, na ochranu životného prostredia, na formovanie kladných postojov k prírode a súčasne na potrebu samotného čítania. Kampaň umožňuje predstaviť knihu po stránke obsahovej a zároveň chce poukázať na cestu, ktorou je potrebné prejsť, aby sa z malého semenáčika stala kniha, ktorá nám odhalí svoje tajomstvá...

Týmito základnými myšlienkami sa riadila pri organizovaní podujatí zameraných na tematiku lesa a lesníctva aj Novohradská knižnica, J. Kármána 2, 984 01 Lučenec.

Knižnica zrealizovala v rámci projektu "Les ukrytý v knihe" niekoľko zaujímavých, prínosných a hravých aktivít pre deti a žiakov škôl a školských zariadení ako aj pre širokú verejnosť nášho mesta.

Dňa 22.04.2015 sme si spolu s tými najmenšími deťmi z materských škôl ale aj žiakmi základných škôl uctili *Deň zeme*. Snažili sme sa im priblížiť environmentálnu výchovu ako živú výchovu, pri ktorej môžu prežívať radosť, zábavu a dobrodružstvo. Sadili a presádzali sme kvietky a strom-

čeky vo vonkajších priestoroch našej knižnice pod vedením kvetinárky Lucie a knihovníkov. Deti sa oboznámili s rôznymi druhmi kvetov, okrasných stromčekov a starostlivosťou o ne. Súčasťou podujatia boli aj knihy s tematikou prírody a lesa od sponzora, ktoré si deti mohli nielen prelistovať ale aj vypožičať.

Ďalším zaujímavým podujatím, ktoré sme zorganizovali v mestskom parku – v altánku 23.04.2015 bolo podujatie „*Les ukrytý v knihe v parku*“. V spolupráci so študentmi Pedagogickej a sociálnej akadémie v Lučenci boli deťom prostredníctvom dramatizácie predvedené rozprávky a príbehy s tematikou prírody a života v lese. Okrem iného sme pre deti pripravili ďalšie sprievodné aktivity na tému les a príroda vrátane prezentácie knižného fondu knižnice. Veľa sme si čítali a rozprávali sa na danú tému. Spolu s lesným pedagógom deti určovali rastliny a dreviny v bezprostrednom okolí, obkresľovali stopy divokej zveri a tiež napodobňovali zvuky zvierat.

Dňa 24.04.2015 sme sa u nás v knižnici v rámci projektu *stretli s lesným pedagógom*, ktorý deťom pútať a im blízkou formou rozprával o lese, živote v ňom, základoch ekológie a ochrany prírody. Akcia bola doplnená o rôzne aktivity a názorné ukážky, dopĺňujúci výklad lesného pedagó-

---

ga. Spoločne sme riešili otázku, prečo je les ukrytý v knihe.

V rámci tvorivej dielne, „*Vytvorme si knihu o lese*“ sme dňa 27.04.2015 vyrábali s pomocou šikovných rúk a našej kolegynne vlastné miniknižky o lese. Deti si ich sami vyzdobili a aj ilustrovali. Pri práci im knihovníčka Marcelka čítala dobrodružné príhody z lesa; tiež si mohli zalistovať v zaujímavých knihách o prírode, lese, zvieratkách.

Aktivity v rámci projektu „Les ukrytý v knihe“ boli súčasne doplnené a spestrené *výstavou* na oddelení náučnej literatúry pod názvom „*Medvede a my*“. Výstava pozostávajúca z informačných panelov a edu-

kačného filmu o živote medvedov a tiež o tom, ako sa zachovať v prípade stretnutia s nimi, mala u malých, ale aj tých veľkých návštevníkov veľký úspech. Deti si mohli pozrieť aj preparovaného medvedíka a zalistovať si v knihách o prírode z ponuky fondu našej knižnice. Menším deťom sme čítali príbehy z knihy Rozprávky prababičky prírody.

V rámci realizácie projektu „Les ukrytý v knihe“ sa v Novohradskej knižnici v dňoch od 22.04. – 27.04.2015 na podujatiach zúčastnilo cca 590 návštevníkov.

*PhDr. Mgr. Daša Filčíková,
Novohradská knižnica Lučenec
riaditelka@nklc.sk*

UNIKÁTNÁ PUTOVNÁ VÝSTAVA „BIBLIA NA CESTÁCH“ V SLOVENSKEJ PEDAGOGICKEJ KNIŽNICI / A UNIQUE TRAVELLING EXHIBITION „THE BIBLE ON THE ROAD“ IN THE SLOVAK PEDAGOGIC LIBRARY

V dňoch 3. – 20. februára 2015 v priestoroch Slovenskej pedagogickej knižnici (SPgK) bola pre záujemcov k dispozícii unikátna putovná výstava „Biblia na cestách“, na ktorú pre veľký záujem bolo treba čakať vyše roka.

Vznik projektu pod názvom „Biblia na cestách“ bol na Slovensku inšpirovaný výstavou biblií v Českej republike, kde je doteraz veľmi úspešný. Prvýkrát bola výstava na Slovensku prezentovaná v roku 2011 v Žiline a odvtedy ju videli tisíce záujemcov po celom Slovensku.

Biblia – Kniha kníh je najčítanejšou, najpredávanejšou a najrozšírenejšou knihou na svete. Čítajú ju všetky vekové kategórie. Pre jedného je veľmi dobrou učebnicou histórie, pre iného pestrým literárnym útvarom, kde je veľa príbehov, prorociev, *obsahuje praktické rady pre kvalitný život*

v súčasnosti, ale aj v budúcnosti., má odpovede na mnohé dôležité otázky, obsahuje mnoho rôznych štýlov a dotýka sa veľkého množstva tém, pre veriaceho je Svätým Písmom, v ktorom sa zjavuje samotný Boh. Biblia alebo jej časti sú preložené do takmer 2500 jazykov a dialektov na svete.

Zájemcovia o túto výstavu si základné informácie môžu prečítať na webovej stránke: www.biblianacestach.sk, kde nájdú aj veľkú fotogalériu a videá.

Samotná inštalácia výstavy prebehla 2. februára a už prvý deň poobede začal záujem verejnosti. 3. februára večer bola **vernissáž** k výstave. Riaditeľ knižnice privítal vzácných hostí spoločenského, kultúrneho a náboženského života Slovenska. Odznali tri hlboko fundované prednášky o modlitbe a jej mieste v živote človeka, o význame Biblie v minulosti a dnes, spôsobe, akým ju

čítať a pochopiť, ktoré boli vždy predelené hudobnými vstupmi.

Celý projekt a jeho význam predstavil František Kolesár z občianskeho združenia „Biblia na cestách“. Na vernisáž prišlo takmer 50 záujemcov a ešte dlho po jej skončení debatovali a prezerali si výstavu.

Pohotovým sprievodcom s rozsiahlymi vedomosťami bol lektor výstavy Milan Šurman, ktorý sa vždy prispôbil záujmu a veku návštevníkov. A tých prišlo takmer tisíc napriek chrípkovej epidémii, keď niektoré školy a triedy odriekli účasť pre chorobnosť. Okrem škôl štátnych, cirkevných a súkromných, prišli si výstavu pozrieť záujemcovia všetkých vekových kategórií, malé deti v sprievode svojich starých rodičov, skauti, a dokonca aj autobus tridsiatich dôchodcov z Devínskej Novej Vsi.

Školské triedy najskôr zhladli 15 minútovú prezentáciu o histórii Biblie, potom sa v sprievode lektora zoznámili s vystavenými exponátmi a záver prehliadky bol ukončený nenáročnou súťažou, kde žiaci mohli vyhrať knihy, DVD alebo komiksovú Bibliu.

Návštevníci mohli na výstave vidieť vyše 220 exemplárov Biblií.

Najväčšie exempláre Biblií na výstave boli:

- prvé vydanie tzv. Halsekej Biblie „Biblia Swaté“, ktorú v roku 1722 vydali v nemeckom meste Halle Slováci Matej Bel a Daniel Krman v náklade asi 500 kusov a tretie vydanie tejto Biblie z roku 1766. Je napísaná v staročestine.
- Poľské Sväté Písmo vrátane kníh deuterokanonických z roku 1726;
- Nový Zákon a kniha Žalmov z nakladateľstva Trautmone z roku 1744;
- kópia Nového Zákona v preklade Jána Blahoslava z roku 1568;
- Písne a modlitby nábožné p. Gašpar Neumann v Presbure z roku 1795;
- nemecká Modlitebná kniha a spevník. Vydal Johan Michael Lauberer v Presbure v roku 1796;
- Staročeský žaltár a evanjélie z roku 1807;
- veľký formát „Písmo Sväté v obrazoch“ z roku 1937, ktoré vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave a na ňom ako na porovnanie bola miniatúrna „Holy Bible“, ktorá má rozmery 3 x 4 cm a musela sa pozerat lupou,
- anglické, americké, latinské, talianske, české, poľské, litovské, lotyšské, nemecké, nórske, ruské, ukrajinské, francúzske, grécke, rumunské, bulharské, slovinské, chorvátske, macedónske, albánske, portugalské, španielske, turecké, arabské, čínske, japonské, kórejské, perzské, arménske, thajské, sýrske, vietnamské, austrálske, africké v jazykoch Bemba a Lamba zo štátu Zambia, v jazyku Lingala z Demokratickej republiky Kongo Biblie alebo jej časti;
- Starý a Nový zákon v jazyku obyvateľov ostrova Samoa, ktorý vydala The Bible Society na Novom Zélande.
- biblia vo forme MP3 vyrobená pre do-

---

morodcov žijúcich na ostrove Papua Nová Guinea.

Návštevníci mohli vidieť raritnú Bibliu pre väzňov, z ktorej stránok je nemožné si vyrobiť cigarety, pre armádu, ktorá má obal vo vojenskej maskáčovej látke, vo vode, kde sa nedá rozmazať písmo. Tento patent chráni Americký patentový úrad. Niektoré Biblie mali dvoj- troj -jazykové mutácie. Zaujímavosťou boli elektronické Biblie pre domorodcov, ktorí sú negramotní. Austrália vyrobila prístroj, ktorý pracuje na báze slnečnej energie, kde domorodci môžu počúvať Písmo v ich jazyku. Alebo Evanjélium podľa Lukáša, ktoré ručne opísali skauti. Ďalej Svätá Biblia v jazyku esperanto, ktorú z hebrejského originálu preložil L.L.Zamenhof a ktorá bola vytlačená vo Veľkej Británii v roku 1927. Ďalej bolo možné vidieť Bibliu Kralickú, spevníky, ľudové katechizmy. A časť hebrejského textu Tóry z 5.knihy Mojžišovej na pergamonovom zvitku (text od kap. 22 do 27) za sklom.

Na výstave bola aj Biblia pre Rómov v rómskom jazyku alebo Biblie formou komixu, ktoré namaloval maliar alebo niekoľko Biblií pre deti..

Svetovým unikátom a najväčšou a najťažšou Bibliou bola Biblia v krásnej červenej koži ilustrovaná známym španielskym maliarom Salvatorom Dalim. Daliho Biblia váži 17 kíl a má rozmery 37 cm x 46 cm. Obsahuje reprodukcie Daliho maliieb, ktoré sa vzťahujú na Bibliu, Boha, ľudí... Prednú stranu zdobí v odliatku Daliho plastický zlatý podpis pozlátený 24-karátovým zlatom. V odliatku sú zasadené 4 drahé kamene: briliant a 3 ostatné sú rôzne druhy polodrahokamov. Keďže každý exemplár

Daliho Biblie má inú kombináciu týchto drahých kameňov, každý je originálom. Napriek tomu, že v roku 2011 bolo vydaných len 333 exemplárov a každý stál 2900 eur, bola vypredaná za necelé tri týždne a dnes sa už u nás nedá kúpiť.

Raritné sú aj maďarská Zlatá Biblia vrátane apokryfných kníh vydaná v Budapešti v roku 1897, 1. kniha Mojžišova v slepeckom Brailovom písme, Staroslověnský Nový Zákon písaný v Cyrilike z roku 1983, ktorý vytlačili v University Press Cambridge, Biblia pre tínedžerov v slovenskom ekumenickom preklade so študijným návodom, s prílohami pre mládež a Biblia pre deti a pothfinderov (skautov) so študijnými odkazmi. Obidve tieto Biblie vydala Slovenská biblická spoločnosť a vydavateľstvo Advent Orion v roku 2011.

Z najnovších vydaní mohli návštevníci obdivovať Bibliu s ilustráciami Gustava Doré z roku 1990, Bibliu v obrazoch Vincenta Hložníka vydanú Spolkom sv.Vojtecha v roku 2007, Slovenskú Bibliu vydanú pri príležitosti 1150.výročia príchodu svätých Cyrila a Metoda vydanú Ikarom a Spolkom sv.Vojtecha v roku 2013.

Počas výstavy v SPgK občianske združenie Biblia na cestách kúpilo v Bratislave Bibliu z roku 1693, ktorá je dosť poškodená a musí sa zreštaurovať.

Na stenách viseli mapy Svätej Zeme z čias Starého a Nového Zákona, aby sa návštevníci mohli aj vizuálne preniesť do tých čias.

Kto mal záujem, mohol si kúpiť knihy, CD a DVD a doplnkové materiály za zvýhodnené ceny. Niektoré knihy, CD, brožúry a informačné letáky dostali záujemcovia zadarmo.

Predposledný deň výstavy v podvečer bola

finisáž - slávnostné ukončenie. Opäť odzneli tri duchovne hlboké prednášky o Biblii s viacerými hudobnými vstupmi. Lektor Milan Šurman zhodnotil putovnú výstavu „Biblia na cestách“ v SPgK. Na záver riaditeľ knižnice poďakoval občianskemu združeniu „Biblia na cestách“ za zorganizovanie putovnej výstavy a za všetky aktivity, ktoré boli s výstavou späté a najmä lektorovi Milanovi Šurmanovi, ktorý zaujal svojim zaujímavým výkladom a vedomosťami a vždy vedel odpovedať na otázky, ktoré zaujali návštevníkov a objasnil súvislosti a historické pozadie udalostí, ktoré sa spomínajú v Biblii.

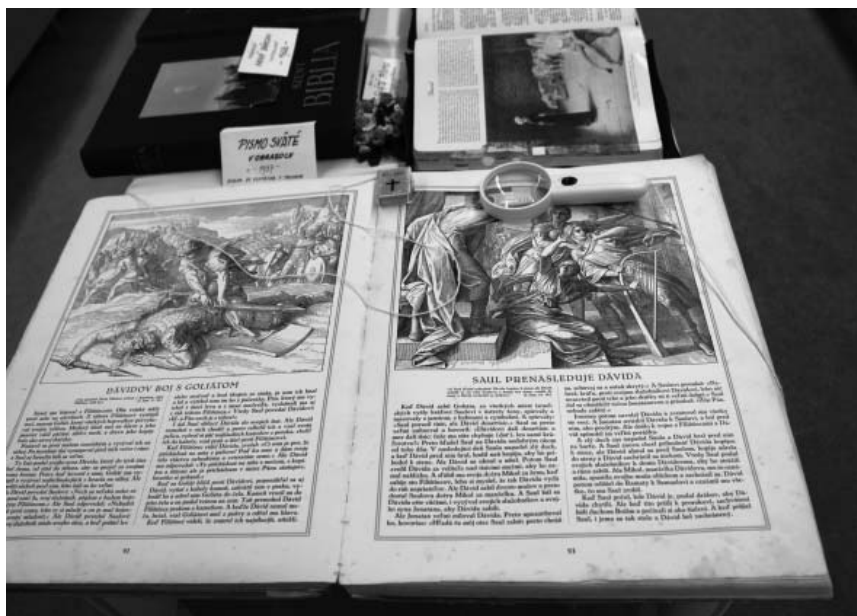
Na finisáž prišlo rekordných 58 vzácnych hostí, z ktorých mnohí vyjadrili ľútosť, že výstava v Slovenskej pedagogickej knižnici a v Bratislave sa končí, lebo mnohí ich priatelia ju nestihli pozrieť. Vernisáž i fini-

sáž zaujímavo, pútavo a vtipne moderoval Juraj Turóci.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vydalo 3. februára 2015 tlačovú správu a médiá sa začali zaujímať o výstavu. Počas jej trvania ju navštívili redaktori médií: TV Lux, TV Štúdio Nádej, Slovenský rozhlas, Rádio Lumen, Rádio Regina, Rádio Viva, denník Nový čas, TASR, Petržalské noviny (2-krát) a informovali svojich divákov a čitateľov.

Táto výstava sa konala po prvýkrát v Bratislave, a preto oslovila a očarila mnohých návštevníkov a záujemcov. Len pre krátkosť času ju nemohlo vidieť viac ľudí. Teraz putuje Slovenskom. Veríme, že sa opäť vráti do Bratislavy.

*PhDr. Vladimír Grigar,
Slovenská pedagogická knižnica,
Bratislava, riaditel@spgk.sk*

Dňa 25. februára 2015 sa v Slovenskej pedagogickej knižnici v Bratislave uskutočnil seminár akademických knižníc pod názvom *Akademické knižnice a elektronické publikovanie*, ktorý pripravila sekcia akademických knižníc Slovenskej asociácie knižníc v spolupráci so Slovenskou pedagogickou knižnicou v Bratislave.

Ťažiskovou témou seminára bola problematika elektronického publikovania, e-dokumentov v nadväznosti na ich odbornú i legislatívnu uchopiteľnosť. Je to problematika, ktorá rezonuje v akademických pracoviskách a je spracovaná na rôznych úrovniach. Podľa diskusie z prostredia akademických knižníc je veľmi potrebné ju riešiť koncepcnejšie.

Program seminára bol rozdelený do dvoch blokov. V prvej časti odprezentovali skúsenosti so spracovaním e-dokumentov zástupcovia troch akademických knižníc: PhDr. Lubica Jedličková, PhD. zo Slovenskej poľnohospodárskej knižnice pri SPU v Nitre, PhDr. Daniela Gondová z Akademickej knižnice Univerzity Komenského v Bratislave a PhDr. Zuzana Babicová z Univerzitnej knižnice UPJŠ v Košiciach. Mgr. Jana Šubová z Cosmotronu Slovakia predstavila možnosti riešenia v konkrétnom automatizovanom knižnično-informačnom systéme. Prvý blok príspevkov ukončila Ing. Alena Poláčiková zo Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice pri TU vo Zvolene príspevkom o EBLIDE a zahraničných výzvach elektronického publikovania.

V druhej časti programu predstavil zá-

stupca kníhkupectva Martinus Radovan Ščibrany možnosti na zapojenie knižníc do distribučného modelu e-kníh na Slovensku a Ján Kemeň zo spoločnosti Floowie projekt elektronických kníh pre knižnice. Na záver seminára informoval Ing. Ondrej Látka, PhD. o pokračovaní procesu benchmarkingu slovenských akademických knižníc.

Účastníci seminára prijali záverečné odporúčania, ktorých postupné napĺňanie by mohlo nastoliť univerzálnu koncepcnosť a systematickosť v procese spracúvania e-dokumentov v knižniciach.

Účastníci seminára odporúčajú:

1. osloviť príjemcov elektronického depozítu dokumentov (SNK v Martine, UK v Bratislave) so žiadosťou o stanovenie podmienok, za akých môžu mať ostatné knižnice na území SR prístup k týmto e-dokumentom s cieľom sprístupňovať ich svojim používateľom;
2. iniciovať spoluprácu so zástupcami SNK v Martine, Univerzitnej knižnice v Bratislave pri organizovaní seminára príp. školenia s problematikou spracovania (evidencia, katalogizácia) e-dokumentov v súlade so štandardami zodpovedajúcimi spracovaniu rôznych typov elektronických dokumentov;
3. iniciovať spoluprácu so zástupcami SNK v Martine, Univerzitnej knižnice v Bratislave pri organizovaní seminára príp. školenia s problematikou sprístupňovania tohto typu dokumentov používateľom knižníc - vypracovať akýsi

-
- výpožičný protokol pre tento typ dokumentov podľa odporúčaní medzinárodnej asociácie knižníc IFLA;
- osloviť vydavateľstvo Martinus / Dibuk o užšiu spoluprácu pri vytváraní modelov akvizície e-dokumentov pre knižnice ako inštitucionálne subjekty;
  - publikovať preklady materiálov EBLI-DA o práve knižníc na sprístupňovanie e-dokumentov v odborných knihovníckych periodikách (Bulletin SAK, ITlib, Knižnica a pod.);
  6. sledovať vývoj schvaľovania novely autorského zákona s cieľom zapracovať tam práva knižníc a podmienky použitia a sprístupňovania všetkých dokumentov (tlačené i elektronické) a informovať o tom knižnice prostredníctvom webovej stránky SAK, diskusií skupín knižníc a inými formami.

PhDr. Zuzana Martinkovičová, UK Trnavskej univerzity
kniznica@truni.sk

OPEN ACCESS POLITIKA SLOVENSKA V EURÓPSKOM RÁMCI 2015. SÚČASNÝ STAV A PERSPEKTÍVY (MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA)
/ OPEN ACCESS POLICY OF SLOVAKIA IN THE EUROPEAN CONTEXT 2015. CURRENT STATE AND PERSPECTIVES (INTERNATIONAL CONFERENCE)

Na pôde Centra vedecko-technických informácií SR sa koncom marca konala medzinárodná konferencia venovaná problematike Open Access. Prvým krokom k jej realizácii bolo usporiadanie **Diskusného fóra v súvislosti s plnením funkcie CVTI SR ako Národného referenčného bodu (NRB) pre Open Access (OA) politiku Európskej komisie na Slovensku**. Toto fórum sa uskutočnilo na jeseň minulého roku a jeho cieľom bolo oboznámiť zainteresovaných so súčasnými aktivitami CVTI SR v tejto oblasti. Snahou bolo tiež nadviazanie úzkej spolupráce pri koordinácii opatrení, výmene skúseností a tvorbe spoločných zásad s kľúčovými hráčmi, ktorí sa pohybujú v oblasti publikovania, uchovávanía a sprístupňovania informácií získaných ako výsledky výskumno-vývojových procesov (u ktorých je predpoklad a povinnosť publikovania formou OA). Za okrúhlym stolom sa stretli zástupcovia Ministerstva kultúry SR, Ministerstva vnútra

SR, akademickej obce. Hlavným problémom, ktorý vyplynul z diskusie, bolo predovšetkým konštatovanie *nedostatočného povedomia* o OA politike na Slovensku. Preto usporiadanie medzinárodnej konferencie **Open Access politika Slovenska v európskom rámci 2015** bolo len logickým krokom vyplývajúcim zo záverov tohto podujatia a snahou posunúť celú problematiku OA na Slovensku do povedomia tých, ktorých sa bezprostredne týka.

Konferencia bola organizovaná v rámci implementácie národného projektu NITT SK realizovaného pod Operačným programom Výskum a vývoj (VaV) a zároveň ako podujatie medzinárodného projektu OpenAIRE2020.

CVTI SR sa od januára 2015 stalo jedným z partnerov projektu OpenAIRE2020 financovaného z programu Európskej komisie pre výskum a technologický rozvoj v rámci programu HORIZONT2020. Konferencia tak predstavuje jeden z výstupov

činností ako National Open Access Desk (NOAD) za Slovenskú republiku, a teda jednu z aktivít v oblasti zvyšovania povedomia o problematike OA. Naštartovanie diskusie a spolupráce v oblasti vedeckého publikovania v súlade s pravidlami HORIZONT2020 je rovnako jednou z **nastavujúcich úloh** v rámci implementácie projektov, ktorých hlavnou témou je OA prístup k vedeckým poznatkom a ktoré naša inštitúcia potrebuje pri ich plnení naštartovať.

CVTI SR je rovnako kľúčovou organizáciou (tzv. Key Node) a asociovaným partnerom v projekte PASTEUR4OA, zámerom ktorého je pomoc pri rozvoji a/alebo posilnení OA stratégie a politiky na národnej úrovni a uľahčenie ich koordinácie medzi všetkými členskými štátmi na úrovni Európskej únie, preto každá aktivita, ktorá

posúva povedomie o OA danej krajiny dopredu, je partnermi uvedených projektov veľmi cenená.

Organizovanie podujatí tohto typu je nielen záväzok vyplývajúci z plnenia úloh projektov, ale naším cieľom je predovšetkým zorganizovanie takých aktivít, ktoré by nielen mapovali aktuálne dianie v problematike OA, ale prinášali aj nové podnety a riešenia.

Prvý a úvodný ročník podujatia **Open Access politika Slovenska v európskom rámci 2015** možno hodnotiť ako veľmi úspešný. Konferencie sa zúčastnilo takmer 140 účastníkov. Publikum tvorili predovšetkým vedecko-výskumní pracovníci, pedagógovia, študenti, zástupcovia výskumných inštitúcií a firiem a knižnično-informační pracovníci. Zástupcovia krajín z Česka, Rakúska, Maďarska, či Poľska a ich

---

záujem o dianie v tejto oblasti na Slovensku bol milým prekvapením. Môžeme len dúfať, že boli splnené očakávania pomerne vysokého počtu účastníkov, ktorí mali možnosť ohodnotiť predovšetkým vysokú úroveň príspevkov prednášajúcich.

Cieľom konferencie bolo priniesť nielen informácie pre širšiu odbornú verejnosť o súčasnej činnosti CVTI SR ako **Národného referenčného bodu pre Open Access (OA) politiku Európskej komisie na Slovensku**, o súčasnom legislatívnom stave v tejto oblasti na národnej úrovni, či o stave implementácie pravidiel HORIZONT 2020 do OA, ale aj predstavenie OA politik v činnosti slovenských, ako aj zahraničných vydavateľstiev odbornej literatúry. Okrem odborníkov zo Slovenska predniesli svoje príspevky aj odborníci z Ukrajiny, Španielska a USA. Všetky informácie o konferencii, prednášateľoch a prezentácie sú k dispozícii na stránke www.oa.cvtisr.sk.

Jednotlivé prednášky zodpovedali mnohé otázky, ale zároveň nastolili nové. V záverečnej diskusii zazneli názory, ktorým by bolo potrebné sa v budúcnosti venovať, ako napr. **úloha CVTI SR a príspevok v oblasti tvorby štátneho konceptu OA politiky, možnosti budovania národného repozitára OA dokumentov, budovanie inštitucionálnych repozitárov, zapájanie Slovenska do medzinárodných štruktúr pri riešení danej problematiky, financovanie prístupu k EIZ v súvislosti s OA, zavedenie OA politik do inštitucionálnych a národných stratégií, či podpora a financovanie pracovníkov vedy a výskumu na Slovensku pri publikovaní výsledkov ich výskumu formou OA a pod.**

Šírenie povedomia o OA dokumentoch

a publikovaní, organizovanie seminárov a školení, vytvorenie pracovnej skupiny k spracovaniu vládneho materiálu k problematike OA a jej riešenia na národnej úrovni, tu všade možno vidieť priestor pre CVTI SR nielen ako riešiteľa národných a medzinárodných projektov, ale aj ako organizáciu s kľúčovým postavením v komplexnej podpore vedy a výskumu na Slovensku.

Záverom....

Pozitívne ohlasy zo strany prednášajúcich aj zúčastnených svedčia o tom, že podujatie bolo tým správnym krokom pre naštartovanie ďalších aktivít. Snahou CVTI SR o rok bude priniesť nové témy, nové poznatky a posunúť nielen diskusiu, ale aj aktivity o problematike OA na Slovensku zase o kúsok ďalej. Správne formulované závery a spustenie ich naplnenia môžu byť tou pravou štartovacou líniou pre ďalšie aktivity v tejto oblasti.

PhDr. Mária Žitňanská,

Mgr. Eva Chmelková

Centrum vedecko-technických informácií SR

maria.zitnanska@cvtisr.sk,

eva.chmelkova@cvtisr.sk

---

9. MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA ŠKOLSKE KNIŽNICE AKO INFORMAČNÉ A KULTÚRNE CENTRÁ ŠKÔL / THE 9TH INTERNATIONAL CONFERENCE SCHOOL LIBRARIES AS INFORMATION AND CULTURAL CENTRES AT SCHOOLS

Deviaty ročník medzinárodnej konferencie Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl zorganizovala Slovenská pedagogická knižnica (ďalej SPgK) pod záštitou ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Juraja Draxlera 7. mája 2015 v prednáškovej sále Univerzitetnej knižnici v Bratislave. Na medzinárodnej konferencii sa zúčastnilo 116 účastníkov z radov pedagogickej a knižničnej verejnosti zo Slovenskej i z Českej republiky. Cieľom medzinárodnej konferencie bolo prezentovať súčasný stav školských knižníc v základných a stredných školách, projekty metodického centra Slovenskej pedagogickej knižnice pre školské knižnice zamerané na podporu čítania, využiteľnosť rozvojového projektu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky *Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc* v knižničnej práci, možnosti podpory a rozvoja čitateľskej gramotnosti v základných a stredných školách, formy a metódy kolektívnej práce s používateľmi v slovenských a českých školských knižniciach. Rovnako jej cieľom bolo aj upevniť spoluprácu medzi slovenskými a českými odborníkmi.

Medzinárodnú konferenciu v zastúpení ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky **slávnostne otvorila RNDr. Alena Erdziaková**, ktorá vo svojom príhovore vyzdvihla činnosť školských knihovníkov, učiteľov i vychovávateľov, ktorí podporujú rozvíjanie kľúčových

kompetencií žiakov a napomáhajú uskutočňovať obsahovú reformu vzdelávania, dennodenne sa usilujú o podporu čítania, pestovanie dobrého vzťahu žiakov k literatúre a hľadajú stále nové formy práce s používateľmi vo svojich školských knižniciach. Taktiež ocenila angažovanosť 1 219 českých a slovenských základných a stredných škôl, ktoré sa zapojili do troch projektov metodického centra SPgK pre školské knižnice, ktoré boli zamerané na podporu čítania. Na záver svojho príhovoru poďakovala všetkým za to, že sa na jednej strane usilujú premeniť klasické školské knižnice na moderné elektronické školské knižnice, a na druhej strane sa snažia aktívne zapojiť do projektov na podporu čítania aj žiakov, ktorí sú menej nadaní, sú obdarení menšími intelektovými schopnosťami alebo ktorí pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a nemajú prístup ku knihám.

S prvou prednáškou pod názvom *Analyza stavu školských knižníc za rok 2014* vystúpila ústredná metodička pre školské knižnice Mgr. Rozália Cenigová. Na základe stručnej analýzy vybraných štatistických ukazovateľov, ktoré vyplnili školské knižnice v štatistických výkazoch za rok 2014 a ktoré spracovalo Centrum vedeckotechnických informácií SR a na základe doplnujúcich materiálov, najmä z metodického centra SPgK pre školské knižnice, komentovala získané údaje z oblasti počtu škôl a školských knižníc, knižničného fondu, používateľov, výpožičiek, podujatí pre

---

používateľov, informačných technológií, personálneho zabezpečenia a hospodárenia školských knižníc. Pričom vo svojej analýze zdôraznila pozitívne aj negatívne zistenia v oblasti riadenia a činnosti školských knižníc. Pomocou bohatej kolekcie fotografií zvlášť podrobne predstavila tri projekty tohto metodického centra, ktoré boli zorganizované na podporu čítania buď pri príležitosti októbra ako **Medzinárodného mesiaca školských knižníc** alebo pri príležitosti **Medzinárodného dňa školských knižníc** 27. októbra 2014. Išlo o tieto projekty: **5. ročník česko-slovenského projektu pre základné školy a osemročné gymnáziá *Záložka do knihy spája školy: Moja obľúbená kniha***, **3. ročník celoslovenského projektu pre stredné školy *Záložka do knihy spája slovenské školy: Moja škola, môj študijný odbor*** a **10. ročník celoslovenského projektu *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*** zameraného na tému ***Školské knižnice: Sila prostredníctvom spoločenstva – kolegiálna, rozmanitosť, vízia***. Svoju prednášku ukončila stručným prehľadom o činnosti metodického centra SPgK pre školské knižnice. Spomenula napríklad poskytovanie odborného poradenstva zriaďovateľom školských knižníc a školským knihovníkom (1 596 písomne evidovaných konzultácií), vypracovanie šiestich a aktualizáciu štyroch metodických materiálov, vedenie *Adresára školských knižníc v Slovenskej republike*, organizovanie vzdelávacích podujatí vo forme seminárov a medzinárodnej konferencie, realizáciu troch projektov na podporu čítania, prednáškovú činnosť, publikačnú a propagačnú činnosť na národnej i medzinárodnej úrovni.

Medzinárodná konferencia ďalej pokračovala prezentáciou pedagóga Mgr. Jaroslava Sarnu zo Strednej pedagogickej školy v Levoči, ktorý vo svojej prednáške ***Záložkové zákulisie na Strednej pedagogickej škole v Levoči*** veľmi originálnym spôsobom priblížil priateľskú výmenu záložiek s prídelenou partnerskou školou, Obchodnou akadémiou na Račianskej ulici v Bratislave, v rámci 3. ročníka celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy : Moja škola, môj študijný odbor*. Svoje rozprávanie doplnil očarujúcimi ukážkami z videa a vyznaním niektorých žiakov k čítaniu literatúry.

Prvá vzácna hostka z Českej republiky, školská knihovníčka PhDr. Markéta Pavlová sa vo svojej prednáške ***Školní knihovna Biskupského gymnázia Brno : Prostředník mezi studenty a učiteli*** sústredila na prezentáciu poskytovaných knižnično-informačných služieb. Detailne popísala realizáciu kolektívnych foriem práce s knihou pre svojich používateľov, najmä pre žiakov svojej školy. Išlo pritom o výber najúspešnejších akcií, napríklad literárny seminár, literárnu súťaž, recitačnú súťaž, informačné lekcie pre prvé ročníky gymnázia, ktoré každoročne organizuje a ktoré sú zároveň súčasťou Školského vzdelávacieho programu.

Mgr. Iveta Betková zo Základnej školy s materskou školou v Župkove zase vo svojej prednáške ***Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v základnej škole*** hovorila o aktivitách, ktoré boli zamerané na rozvoj čitateľských schopností a zručností, ktoré ich školská knižnica zrealizovala pre žiakov

---

z obcí Píla, Horné Hámre, Župkov, Hrabičov, Ostrý Grúň a Klak. Stručne predstavila aj víťazné podujatie *Chceš ohniskom živej knižnej reťaze byť, musíš sa s knihou priateľiť*, ktoré školská knižnica zorganizovala pri príležitosti osláv Medzinárodného dňa školských knižníc.

Doobedňajší blok prednášok ukončilo **slávnostné oceňovanie piatich víťazov 10. ročníka celoslovenského projektu Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice k Medzinárodnému dňu školských knižníc 27. októbra 2014**. RNDr. Alena Erdziaková v zastúpení ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky osobne odovzdala zástupcom škôl a školským knihovníkom zo základných škôl Župkov, Čadca-Podzázov, Turzovka-Bukovina, Hliník nad Hronom a Uhrovec šeky s príslušnou finančnou odmenou. Uvedeným víťazom Slovenská pedagogická knižnica darovala knižné dary do ich školských knižníc podľa ich vlastného výberu.

Poobedňajší blok prednášok otvorila druhá vzácna hostka z Českej republiky, a to Mgr. Martina Kamenářová zo Základnej školy s materskou školou v Malešove. Školská knižnička vo svojej prednáške ***Šlechticem ve školní knihovně – čtenářská gramotnost na 1. stupni ZŠ*** vysvetlila individuálne i kolektívne metódy práce s knihou, ktorých cieľom bolo priviesť žiakov – používateľov školskej knižnice k uvedomenému čítaniu. Podrobne hovorila o úžasných projektoch počnúc 1. ročníkom *Pasovanie za čitateľa*, pokračujúc 2. ročníkom *Rytierske ostrohy*, ďalej 3. ročníkom *Šlach-*

tické tituly, idúc cez 4. ročník *Kráľovský súboj* a končiac v 5. ročníku *Súboj cisárov*, ktoré každoročne organizuje pre svojich žiakov školy.

Ako tretia vzácna hostka z Českej republiky vystúpila Mgr. Radmila Indráková z Národného pedagogického múzea a knižnice J. A. Komenského v Prahe. V rámci obsiahlej prednášky ***Historie a současnost Sukovy studijní knihovny literatury pro mládež*** najskôr priblížila vznik, vývoj a súčasnú podobu Sukovej zbierky kníh pre mládež. Následne obširne rozprávala o živote a dieľa V. F. Suka a o prínose uvedenej zbierky kníh pre literárnu verejnosť. Poznamenala, že do roku 1992 jej súčasťou bola aj detská literatúra v slovenskom jazyku.

Školská knižnička PaedDr. Ivana Kulová Matisková zo Základnej školy s materskou školou v Čadci-Podzázove v rámci svojej prednášky ***Bližšie ku knihám – bližšie k poznaniu***

rozprávala o jednotlivých aktivitách, ktoré zorganizovala pre všetkých žiakov školy v školskom roku 2014/2015 na podporu čítania, získavania nových vedomostí a zážitkov. Podrobnejšie informovala napríklad o netradičných vyučovacích hodinách literatúry či bábkových predstaveniach samotnými žiakmi, ktoré sa pravidelne realizujú v priestoroch školskej knižnice, či o besedách s kysuckými regionálnymi spisovateľmi. Svoje rozprávanie ukončila prezentáciou oceneného podujatia *Poznávanie rozprávkovej cesty spojenej s otázkami*, ktoré školská knižnica pripravila taktiež pri príležitosti osláv Medzinárodného dňa školských knižníc.

Na záver medzinárodnej konferencie vystúpila so svojou prednáškou **Školská knižnica – zdroj poznania** školská knihovnička Danica Janišova zo Základnej školy v Turzovke-Bukovine. Na bohatom obrazovom materiáli dokumentovala prácu školskej knihovničky ako organizátorky a koordinátorky voľnočasových aktivít a výchovno-vzdelávacieho procesu pri kolektívnych formách práce s knihou a s využitím ne-tradičných metód. Hovorila aj o množstve akcií, ktoré pripravila v spolupráci s celým pedagogickým zborom. Cieľom týchto akcií bol rozvoj a podpora čitateľskej gramot-

nosti a informačnej výchovy žiakov v rámci vyučovacích hodín, ktoré sa realizovali buď v priestoroch školskej knižnice, alebo v jednotlivých učebniach. Na záver svojej prednášky stručne predstavila ocenené podujatie *Náš rodný kraj*, ktoré zrealizovala 27. októbra 2014 pri príležitosti Medzinárodného dňa školských knižníc.

Mgr. Rozália Cenigová,
ústredná metodička pre školské knižnice
Slovenská pedagogická knižnica, Bratislava
rozalia.cenigova@spgk.sk

POZNÁME NAŠE KNIHOVNÍCKE PERIODIKÁ?

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS: ČASOPIS UNIVERZITNEJ KNIŽNICE UNIVERZITY MATEJA BELA / BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS. A JOURNAL OF MATEJ BEL UNIVERSITY LIBRARY

Dana Mačudová, Univerzitná knižnica Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
dana.macudova2@umb.sk

Abstract: *In an academic year 2005/2006 the Matej Bel University Library in Banská Bystrica began to publish a journal of library and information science called Bibliotheca Universitatis. During ten years of its publishing, the journal went through various changes, from the formal and graphical design change through the change of content, up to the change of journal's periodicity. Some sections were added, others cancelled and some have been preserved since the beginning of publishing. Since the first volume, the supplement Information Sheets of EDC (European Documentation Centre) has been published as a part of the journal.*

Keywords: *library journal, university library*

Kľúčové slová: *knihovničky časopis, univerzitná knižnica*

Nie je nič smutnejšie ako knižnice zívajúce prázdnotou. Našťastie v prípade Univerzitetnej knižnice Univerzity Mateja Bela (UMB) zatiaľ nič také nehrozí. Napriek tomu jej pracovníci cítili potrebu naviazať kontakt s používateľmi aj iným spôsobom ako len

na základe informačných letákov či web stránky. Tie poskytovali aktuálne informácie o službách len v heslovitej, zhustenej podobe, no neodrážali život univerzitetnej knižnice v celej jeho komplexnosti. Pracovníci knižnice preto hľadali vhodný spôsob

---

ako osloviť používateľov knižnice a nadviazať vzájomnú komunikáciu so študentmi a vedecko-pedagogickými pracovníkmi UMB. Ich snahy vyústili do niečoho, čím sa môže pochváliť málokto z slovenských knižníc, prišli totiž s myšlienkou založenia knihovníckeho periodika.

Časopis Univerzitetnej knižnice UMB s názvom *Bibliotheca Universitatis* si už od svojho vzniku kladie za cieľ informovať o živote knižnice a byť spoľahlivým sprievodcom pri využívaní knižnično-informačných služieb. Na jeho prípravu sa podieľajú pracovníci knižnice popri svojich pracovných povinnostiach. Hlavné slovo pri jeho tvorbe má redakčná rada, ktorej členovia sú spravdila aktívnymi prispievateľmi a zároveň oslovujú pravidelných i nepravidelných prispievateľov. Aby sa časopis ešte viac priblížil svojej čitateľskej obci, dáva priestor na publikovanie aj ostatným pedagogickým i nepedagogickým pracovníkom UMB či dokonca študentom. Ako príklad možno uviesť recenziu Mgr. Márie Joklovej, pracovníčky Katedry sociálnej práce Pedagogickej fakulty UMB (ročník 6, číslo 4).

Časopis sa momentálne nachádza vo svojom desiatom roku vydávania, jeho periodicitu sa však v priebehu rokov menila. Jednotlivé ročníky vydávania časopisu sa viažu na akademické roky, prvým rokom vydávania sa tak stal akademický rok 2005/2006. Prvý ročník tvorí ešte päť čísiel, od nasledujúceho roku sa však z časopisu stáva štvrťročník. Ôsmy ročník so sebou priniesol úpravu periodicity na dve čísla ročne pod tlakom pracovných povinností na pracovníkov knižnice podieľajúcich sa na tvorbe časopisu a pre ich narastajúcu vyťaženosť, odzrkadľujúcu stúpajúcu náročnosť požia-

daviek používateľov na služby poskytované knižnicou.

Počas už spomenutých desiatich rokov svojej existencie časopis prešiel viacerými zmenami, a to nielen po formálnej a grafickej stránke, ale aj po obsahovej. Časopis, ktorý vo svojich začiatkoch tvorilo len pár strán a bol prakticky bez obálky, sa do dnešných dní sformoval na plnohodnotné knihovnícke periodikum.

Už pri listovaní jednotlivými číslami prvého ročníka je zjavná snaha o nadviazanie kontaktu s čitateľom a čo najlepšie priblíženie práce knihovníkov širšej verejnosti. Obsah časopisu tvorili predovšetkým články informujúce o jednotlivých pracoviskách knižnice, zorganizovaných a plánovaných podujatiach, elektronických informačných zdrojoch, novinkách knižničného fondu a zaujímavých internetových stránkach, či slovník knižnično-informačných termínov, ktoré predstavovali aj pravidelné rubriky časopisu. Možno ho nazvať akýmiś „rozbehom“ do obsahovo pestrejšieho a pre čitateľa atraktívnejšieho druhého ročníka. Časopis jednak nadväzuje na svoje pravidelné rubriky, známe z prvého ročníka, zároveň však už prináša informácie o edičnej činnosti pracovníkov UMB a od druhého čísla v ňom možno nájsť rozhovory so zaujímavými osobnosťami pôsobiacimi na pôde univerzity. Prvý rozhovor je venovaný riaditeľke Univerzitetnej knižnice UMB a zároveň šéfredaktorke časopisu *Bibliotheca Universitatis* PhDr. Ludmile Homolovej, v ďalších číslach nasledujú rozhovory s prof. PhDr. Brigitou Šimonovou, CSc., pôsobiacou na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty UMB, a doc. Ing. Jánom Klimom, CSc. z Kated-

---

ry fyziky Fakulty prírodných vied UMB. Rubrika *Rozhovor s...* získala ohlas najmä medzi pracovníkmi UMB a od tohto ročníka sa stala pravidelnou rubrikou časopisu. K nepravidelným rubrikám, ktoré oživil čiasopis a objavili sa už v prvom ročníku, boli *Zaujalo nás*, rubrika prinášajúca informácie o rôznych zaujímavostiach z (nielen) knihovníckeho života vo svete, *Pripomíname si*, rubrika venovaná vždy inej osobnosti či významnej udalosti slovenských dejín, a *Gratulujeme*, rubrika pripomínajúca životné jubileá pracovníkov knižnice. Tento ročník okrem obsahovej úpravy prešiel úpravou aj formálnou a grafickou, zmenil sa font písma, časopis dostal jednoduchú obálku a celkový jeho grafický dizajn bol náročnejší.

Tretí ročník vydávania časopisu so sebou priniesol zaregistrovanie na Ministerstve kultúry SR a pridelenie ISSN čísla. Časopis sa tak stal plnohodnotným periodikom. Tento ročník je zároveň výnimočný aj tým, že si pripomína pätnáste výročie založenia Univerzity Mateja Bela a tým aj pôsobenie Univerzitnej knižnice UMB ako súčasť univerzity. Od štvrtého ročníka sa opäť mení grafický dizajn časopisu, a to nielen font písma, ale najvýraznejšou zmenou prešla práve obálka – na prednej strane sa objavuje fotografická koláž. Pokračuje sa vo farebnom ladení jednotlivých čísel (každému číslu prislúcha iná farba), avšak práve v tomto ročníku je táto farebnosť výraznejšia. Neobmedzuje sa na názvy jednotlivých článkov, ale pracuje sa s ňou účelovejšie (napr. pri odlíšení otázok od odpovedí v rozhovore alebo názvov článkov od ich autorov v obsahu). Tento dizajn si časopis s menšími obmenami prakticky

zachováva až do súčasného desiateho ročníka.

Piaty ročník sa nesie v znamení okrúhleho 55. výročia založenia Univerzitnej knižnice, ktorá je staršia ako univerzita, pretože vznikla už v roku 1954 pri Vyššej pedagogickej škole v Banskej Bystrici. Táto téma je podrobnejšie rozobraná v zaujímavom, rozsiahlom článku riaditeľky Univerzitnej knižnice PhDr. Ludmily Homolovej *55 rokov Univerzitnej knižnice Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*.

Ďalšie ročníky pokračujú v osvedčenej štruktúre a časopis podlieha len drobným zmenám. Nadalej informuje o službách knižnice, novinkách v jej fonde, edičnej činnosti pracovníkov univerzity, podujatiach, prináša informácie o rôznych zaujímavostiach (novinkou je napríklad rubrika o moderných budovách svetových knižníc), niektoré nepravidelné rubriky sa stali pravidelnými (napr. *Zaujalo nás*, *Pripomíname si*), rubrika *Rozhovor s...* sa už nezameriava výlučne na pracovníkov univerzity, ale predstavuje aj zaujímavé osobnosti vedeckého a kultúrneho života za jej bránami (napr. rozhovor so spisovateľom, publicistom, politikom a diplomatom Anonom Hykischom v čísle 4, ročník 7 alebo rozhovor s historikom a publicistom Stanislavom Mičevom v čísle 1, ročník 10 a mnohé ďalšie). Rubriky ako *Slovník knižnično-informačných termínov*, *Surfujeme po internete* či *Predstavujeme pracoviská Univerzitnej knižnice* sa z časopisu vytratil ešte počas jeho prvých rokov vydávania, v šiestom ročníku však pribudla napríklad rubrika *Sme tu pre vás – spoznajte nás*, ktorá si kládla za cieľ predstaviť pracovníkov jednotlivých pracovísk univerzitnej kniž-

---

nice a priblížiť čitateľom ich činnosť, ďalej rubrika Čím žije Univerzitná knižnica UMB či dokonca krížovka.

Štruktúra časopisu sa výraznejšie nezmenila ani v nasledujúcich rokoch, keď sa jeho periodicita upravila na vydávanie dvakrát ročne, vždy začiatkom nového semestra. Niektoré rubriky sa zrušili (napr. Čím žije Univerzitná knižnica UMB), iné pribudli (napr. *Zo služobných ciest pracovníkov UK*). V súčasnosti sa opäť uvažuje o zmenách, ktoré by časopis oživil, zatraktívnil a zároveň by čitateľovi sprostredkovali čo najobjektívnejší a zároveň čo najkomplexnejší pohľad na život univerzitnej knižnice, jej úlohu a poslanie ako významnej a neoddeliteľnej súčasti Univerzity Mateja Bela, výrazne sa podieľajúcej na jej živote.

Nemožno opomenúť skutočnosť, že od prvého čísla vydávania je súčasťou časopisu príloha *Informačné listy EDC*. Jej cieľom je informovať čitateľov o činnosti Európskeho dokumentačného centra UMB a poskytovaných službách a novinkách, prinášať aktualitu o daniach v Európskej únii a informácie o prírastkoch vo fonde EDC.

Časopis Univerzitnej knižnice UMB znamenal ohlas nielen medzi študentmi, ktorí ocenili najmä články o poskytovaných službách či elektronických informačných zdrojoch, ale kladného hodnotenia sa dočkal aj medzi vyučujúcimi či od vedenia univerzity. Získal pozornosť nielen doma, ale dokonca aj za hranicami. Ako príklad možno uviesť české odborné knihovnícke periodikum Čtenář, ktoré viackrát informovalo o článkoch uverejnených na stránkach časopisu *Bibliotheca Universitatis* formou správ zo sveta.

Časopis môžu čitatelia nájsť voľne dostupný vo všetkých študovniach a na pracoviskách univerzitnej knižnice, zároveň sa rozposiela na fakulty UMB, riadiacim pracovníkom univerzity, knižniciam, ktoré majú právo povinného výtlačku, ale aj knižniciam na území mesta Banská Bystrica a do Národnej knihovny ČR – Knihovny knihovníckej literatury. Všetky jeho čísla sú tiež dostupné aj v elektronickej podobe na webovej stránke univerzitnej knižnice www.library.umb.sk/bibliotheca-universitatis/archiv.

DÁNSKE INŠPIRÁCIE PRE VEREJNÉ KNIŽNICE. DÁNSKY MODELOVÝ PROGRAM PRE VEREJNÉ KNIŽNICE /DANISH INSPIRATION FOR PUBLIC LIBRARIES. DANISH MODEL PROGRAMME FOR PUBLIC LIBRARIES

Mgr. Daniela Tóthová, Malokarpatská knižnica v Pezinku
daniela.tothova@kniznicapezinok.sk

Abstract: *The paper brings information on the Model Programme for Public Libraries that offers an interactive web-based catalogue of inspirations and tools useful for building-up or reconstruction of public libraries. It includes a set of advices, opinions and examples of best practices that can help in transforming a traditional public library into the multifunctional cultural and community institution.*

Keywords: *public libraries, library buildings, Model Programme for Public Libraries, reconstruction of libraries, modernisation of libraries, multifunctional library buildings*

Kľúčové slová: *verejné knižnice, budovy knižníc, Modelový program pre verejné knižnice, prestavba knižníc, modernizácia knižníc, multifunkčné budovy knižníc*

Na knihovníckych webových stránkach (EBLIDA, IFLA) sa v apríli objavila výzva na prihlásenie sa do súťaže o najkrajšiu verejnú knižnicu sveta. Súťaž vyhlasuje Dánska agentúra pre kultúru. Určená je pre knižnice, ktoré majú novú budovu alebo prerobili pre knižničné služby budovu, ktorá predtým neslúžila na tento účel. Budova má spĺňať požiadavky **Modelového programu pre verejné knižnice** (Model Programme for Public Libraries). Knižnica má byť teda postavená a zariadená tak, aby slúžila rôznym skupinám obyvateľstva, a to aj otvorenou a funkčnou architektúrou, rešpektujúcou okolie. Knižnica má dijaznom aj činnosťou oslovovať kultúru danej lokality, využívať moderné technológie, ale aj podporovať sociálne väzby. Nominácie do súťaže bolo možné poslať do 15. júna 2015. Prvýkrát udelili cenu za architektúru v roku 2014 na výročnom stretnutí IFLA v Lyone.

Tento rok udelia cenu na stretnutí IFLA v Kapskom Meste.

Dánsky projekt **Modelový program pre verejné knižnice** ponúka prehľad inšpirácií, nástrojov a dobrých skúseností na vytvorenie nových priestorov a funkcií pre knižnice. Webová stránka prináša texty, fotografie, schémy, údaje a princípy ako navrhnúť a realizovať stavbu alebo prestavbu pre knižnicu. Modelový program je zostavený ako interaktívny webový katalóg nápadov a nástrojov, prvá verzia bola sprístupnená v septembri 2013. Program predstavila na konferencii Digitálna knižnica v Jasnej v apríli 2015 Jonna Holmgaard Larsen.

Projekt podporuje súkromná filantropická organizácia Realdania a Kulturstyrelsen - Dánska agentúra pre kultúru. Podstatná časť projektu vznikla v rokoch 2012-2013.

Okrem Dánskej agentúry pre kultúru a knihovníkov sa na ňom podieľali poradcovia z oblasti architektúry a vysokých škôl, ako aj tzv. vizionárska skupina pozostávajúca z expertov rôznych odborov a referenčná skupina – pracovníci knižníc, používatelia, miestna samospráva.

Modelový program zmapoval situáciu dánskych miest v oblasti nového dizajnu a výstavby knižníc a otestoval aj záujem miest o nové nápady na prestavbu. Vyzval ich, aby sa uchádzali o možnosť absolvovať workshop venovaný téme vplyvu budovy a zariadenia ich knižnice na mestské priestory, ako sa môže knižnica prebudovať, vystať. Bolo podaných 47 projektov a z nich vybrali 3 víťazov, ktorí získali poradenstvo v oblasti výstavby alebo modernizácie knižnice. Záznamy zo všetkých troch workshopov sú na webe Modelového programu <http://modelprogrammer.kulturstyrelsen.dk/en/the-changing-public-library/process-tools/#.VXC5aEa8rYg>.

Obsah Modelového programu je rozdelený do troch hlavných častí: pred stavbou, výzvy a modelové prípady.

PRED STAVBOU

Rozhodovanie o stavbe alebo prestavbe knižnice je dlhoročný proces spolupráce manažérov knižnice s politikmi, architekt-

mi, stavbármi a ostatnými odborníkmi. Do tohto procesu je ideálne zapojiť aj zamestnancom knižnice, používateľov, miestne spolupracujúce organizácie, aktivistov a pod.

Verejné knižnice už nie sú miestnosťami s policami plnými kníh, ktoré kontrolujú knihovníci. Prešli sme ku konceptu knižnice, ktorá vychádza zo záujmov a potrieb občanov. Tieto potreby treba zanalyzovať.

Budovy verejných knižníc majú byť multifunkčné, vybavené pre rozličné cieľové skupiny návštevníkov a ich potreby. Okrem polic s dokumentmi by mali mať tiché študijné bunky, čítacie kúty, otvorené priestory na prácu a vzdelávanie, miestnosti pre skupinové vyučovanie, čítárne, oddychové priestory s kreslami a gaučami, sály na podujatia, na detské aktivity, rôzne typy pódii, kaviarni, najlepšie samoobslužných. Zariadenie by malo byť flexibilné, aby umožnilo zmeny podľa aktuálnych potrieb.

Knižnice majú menej knihovníkov, menej výpožičiek klasických dokumentov. Tento pokles je nahradený rastom využívania digitálnych materiálov a vzrastajúcim počtom rozličných podujatí.

Modelový program uvádza, že sa v súčasnosti v Dánsku stavia menej knižníc, ale sú priestrannejšie, majú viac zdrojov, musia však reagovať na potreby rozličných používateľských skupín.

Možno najväčšou výzvou pre súčasné ve-

MODEL PROGRAMME FOR PUBLIC LIBRARIES

STYRELSEN Realdania

BEFORE YOU BUILD
new or refurbish - what are your needs?

CHALLENGES
- new requirements to function and design

CASES
- for inspiration

NEWS & EVENTS

ABOUT THE PROGRAMME

Hlavná knižnica Aarhus – karavan, knižnica na kolesách pre mládež.

Openbare Bibliotheek in Amsterdam

Študijné bunky v Openbare Bibliotheek in Amsterdam

Pracovné stanice na rýchle použitie umiestnené pri vchode knižnice – Bibliotheek Floriande.

rejné knižnice je zabezpečiť čo najvyššiu adaptabilitu priestorov, nábytku a zariadenia a nenápadne a efektívne priviesť používateľov k poznatkom a aktivitám, ktoré potrebujú a hľadajú.

Z hľadiska plánovania priestorov knižnice je potrebné brať do úvahy štyri hlavné účely využívania priestorov:

Knižnica ako miesto učenia

–koncept založený na objavovaní a učení sa niečomu novému. Knižnica má teda vytvárať príležitosti pre fungovanie neformálnych vzdelávacích kurzov, poskytovať zariadenie na e-learning, konzultácie, prístup k vzdelávacím zdrojom, služby konzultantov. Učenie vyžaduje tiché, polouzavreté priestory. Iné je to pri deťoch, ktoré nepotrebujú pri učení písací stôl, ale priestor, kde sa môžu učiť hrou.

Knižnica ako priestor pre inšpiráciu

– je priestorom na získavanie skúseností a zážitkov. Ponúka prístup k dokumentom – literatúre, umeniu, filmu, hudbe. Organizuje stretnutia s umelcami, hry, premietania, filmov, prezentácie skladieb **pod. Vytvára priestor na to, aby návštevník objavil niečo, čo sa mu páči**, ale doteraz to nepotreboval.

Knižnica ako priestor na stretávanie

–umožní zapojiť návštevníkov do diania (v diskusiách o politike a aktuálnych **témach**

---

mesta, v účasti na čitateľských alebo vzdelávacích krúžkoch). Knižnica vytvára priestor pre tzv. pasívnu komunitu (čítanie v knižničnej kaviarni, náhodné stretnutia a rozhovory).

Knižnica ako miesto tvorby, tvorivosti

-stavia na vytváraní inovatívnych aktivít pre používateľov knižnice. Ide nielen o aktívnu tvorbu ale aj o estetiku priestoru, v ktorom sa vzdelávajú, tvoria (napr. priestorov na workshopy písania, tvorivosti, vynálezov, filmové dielne). Priestory vyžadujú rozdielne vybavenie – napr. veľké stoly alebo vybavenie na odkladanie vyrábaných prác. Tieto aktivity nie je vhodné robiť v otvorenom priestore knižnice ale často sa oplatí vyjsť s nimi mimo priestorov knižnice, lebo pritiahnu nových návštevníkov.

Konštrukcia a zariadenie budovy by malo rešpektovať denný rytmus knižnice.

Život knižníc, ich využívanie, funguje v určitých ustálených formách, ktoré sa v priebehu 24 hodín opakujú. Využitie týchto vzorcov umožní optimálnu činnosť knižnice a zvýšenie záujmu a návštevnosti. Knižnica v Ørestade napríklad funguje v doobedňajších hodinách ako školská, popoludní ako verejná knižnica a večer sa mení na komunitné centrum. Trikrát teda zmení svoju identitu a ponuku, čo je viditeľné napr. aj na informačných tabuľkách, umiestnení nábytku a type aktivít, ktoré sa v priestoroch odohrávajú.

Denný cyklus knižnice môže byť takýto:

Ráno: prichádzajú čitatelia novin, ktorí potrebujú pokoj a ticho, možno šálku čaju. Neskôr ráno prídu deti zo škôlok a deti s opatrovatelkami – to sú dve odlišné cie-

lové skupiny. Detské opatrovatelky môžu využívať knižnicu aj ako miesto sociálnych a profesionálnych stretnutí, kým učitelia škôlok využijú zmenu typu práce s deťmi, pretože návšteva knižnice poskytuje odlišné príležitosti na hru. Veľa knižníc má špeciálne priestory, v ktorých sa deti zo škôlok môžu nadesiatovať alebo naobedovať.

Predpoludním: školské triedy prídu na hodiny informačnej výchovy.

Obedový čas je najmä v amerických knižniciach časom, keď sa ľudia pozývajú na debatačné podujatia alebo popri jedení sendvičov počávajú čítanie, krátke diskusie a pod. Na túto príležitosť môže byť štandardne vyhradená časť priestoru knižnice.

Skoré popoludnie: je stále časom pre návštevy škôl ale tiež ideálnym časom pre seniorov, napr. na kurzy používania iPadov, na diskusie, čitateľské kluby.

Neskôr popoludní až do zatváracích hodín knižnicu navštevuje väčší okruh používateľov, prídu si vypožičať dokumenty, hľadajú pomoc pri zisťovaní informácií, študujú. Tento čas je venovaný aj stretnutiam pri káve, pracovným schôdzkam. Popoludní má knižnica najširšie využitie.

Večer sa konajú stretnutia a komunitné aktivity rozličných druhov, vzdelávacie, diskusné, hudobné podujatia. Niektoré knižnice majú miestnosti, kde si občania môžu podujatia svojpomocne zorganizovať.

Jednoduchý prístup pre používateľov

V Dánsku sa v posledných rokoch rozšíril koncept otvorenej knižnice, ide napr. o samoobslužné knižnice, kde si občania sami požičávajú knihy, používajú počítače, wifi, čítajú periodiká, stretávajú sa. Od zavedenia konceptu otvorenej knižnice v r. 2010 vzrás-

---

tol ich počet z pár knižníc v Silkenborgu a Aalborgu na 183 v celom Dánsku. Počet výpožičných hodín tak vzrástol v roku 2012 o 28,6 % oproti roku 2011.

Knižnice idú za svojimi používateľmi. Na pláži na dánskom ostrove Amager bola zo starého karavanu vytvorená plážová knižnica ponúka výpožičky časopisov MP3 prehrávačov, plážových hračiek, karavan sa stal miestom stretávania aarhuskej mládeže, parkovisko sa zmenilo na komunitné centrum.

Cestujúca knižnica. V Južnom Jutsku od r. 2004 premávajú kamióny s audioknihami. Knižnica v Bov spolupracuje s prepravným centrom a v ňom otvorila v Dánsku zatiaľ jedinú knižnicu pre vodičov kamiónov. Zo začiatku bol veľký záujem o jazykové kurzy, dnes sú žiadané všetky druhy literatúry. Knižnica v Bov sprístupňuje audioknihy 600 pravidelným čitateľom, nákladniaková knižnica sa každé dva týždne dopĺňa o nové tituly.

Knižnica sa môže stať hlavným činiteľom zmeny mestských priestorov.

Openbare Bibliotheek in Amsterdam je dobrým príkladom. Knižnica otvorená v r. 2007, vznikla zmenou bývalého nákladného prístavu na pulzujúce mestské priestory s hotelom, bývaním, obchodmi a kultúrnymi inštitúciami.

VÝZVY

Sekcia dizajnové výzvy obsahuje úvahy a problémy, ktoré prináša tvorba novej budovy – výzvy týkajúce sa funkcie knižnice ako celku, napr. ako dostať pod jednu

strechu knižnicu ako miesto učenia, inšpirácie, stretávania sa a tvorby; ako preklenúť priestory medzi knižnicou a mestom, napr. prepojením cez pasáž s kaviarňou, malými obchodmi, kanceláriami miestnych organizácií; ako rozvrhnúť priestory pre používateľov.

Osobitná sekcia je venovaná problémom zariadenia jednotlivých sekcií knižnice – vstupu, výpožičným priestorom, priestorov pre deti ale aj dizajnu kaviarní ako aj priestorov pre zamestnancov.

Modelový program uvádza, že aj vo verejných knižniciach sa zvyšuje požiadavka na študijné priestory. Knižnice by mali mať priestory pre skupinové štúdium lokalizované tak, aby vzájomný dialóg študujúcich neprekážal iným. Napríklad knižnica v Ørestade má skupinové študijné priestory na poschodí, kým výpožičné priestory sú na prízemí. Knižnica v Aalborgu má tieto priestory ohradené regálmi, ktoré ich oddelujú a chránia. Skupinové študijné priestory majú byť natoľko flexibilné, aby sa dali prestavať napr. na kreatívne dielne alebo na vyučovanie jazykov.

Podľa skúseností knižníc má byť priestor na kolektívne vzdelávacie aktivity úplne alebo aspoň čiastočne oddelený od ostatných priestorov. Počítačové pripojenia pre každé pracovné miesto, interaktívne tabule a podobné technológie musia byť samozrejmom súčasťou takýchto priestorov.

Bunky pre individuálne štúdium sú špeciálnym priestorom pre individuálne učenie. Extrémny príklad je možné vidieť v Openbare Bibliotheek in Amsterdam, kde špeciálne boxy ponúkajú dokonalé ticho a pokoj

---

pri štúdiu.

MODELOVÉ PRÍPADY

Posledná sekcia prináša dobré príklady z praxe knižníc Dánska, Švédska, Fínska a Holandska, Veľkej Británie a Austrálie. Počet krajín aj knižníc v zozname priebežne rastie. Pri jednotlivých príkladoch pre predstavený koncept knižnice s fotografickou dokumentáciou.

Webová stránka Modelového programu pre knižnice je výbornou inšpiráciou pri prípravách prestavby našich verejných knižníc. Prehľad dobrých skúseností poslúži aj ako nápadník pri úpravách niektorých na-

šich oddelení. Obsah potvrdzuje trend prepojiť knižnice aj architektonicky s okolitým prostredím a dbať na súhrnu priestoru a jeho využitia.

Použité pramene:

DANISH AGENCY FOR CULTURE. *Model Programme for Public Libraries* [online]. Copenhagen: Danish Agency for Culture [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://modelprogrammer.kulturstyrelsen.dk/en/>

Poznámka: Všetky fotografie sú z webu Modelového programu pre verejné knižnice.

INFORUM 2015 UŽ PO 21. RAZ / INFORUM 2015 ALREADY FOR THE TWENTY-FIRST TIME

PhDr. Zuzana Babicová, Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach
zuzana.babicova@upjs.sk

Abstract: *The paper brings basic information about INFORUM 2015 - the 21st annual conference on Professional Information Resources.*

Keywords: *conference, information resources, INFORUM*

Kľúčové slová: *konferencia, informačné zdroje, INFORUM*

Už po dvadsiaty prvýkrát zaznelo úvodné slovo z úst zástupcu spoločnosti Albertina icome Praha na konferencii o profesionálnych informačných zdrojoch INFORUM 2015, ktorá sa konala v dňoch 26.-27.05.2015 na Vysokej škole ekonomickej v Prahe (www.inforum.cz). Už dvadsiaty prvý raz mali príležitosť zástupcovia slovenských a českých knižníc vypočuť si prednášky pozvaných zahraničných odborníkov i zástupcov inštitúcií, ktoré majú čo do činenia s informačnými zdroj-

mi, dokumentami, informačnou i knižničnou vedou a pod.

Po zahájení konferencie (doc. Ing. Petr Dvořák, PhD., prorektor VŠE pre pedagogickú a študijnú činnosť) a úvodnom slove (Ing. Vladimír Karen, Albertina icome Praha) si prítomní mohli vypočuť príspevky pozvaných hostí:

Více než slova: Budoucnost dokumentů - Lyn Robinson, City (University London, Veľká Británie), ktorá sa vo svojom príspevku zaoberala históriou dokumen-

---

tov, neodokumentáciou (teória Brieta a Bucklanda) postneodokumentáciou (digitálna dokumentácia, research data management, digitálna gramotnosť, sociálne médiá, databázy).

Můžeme mít všechno? A chceme mít všechno? Vývoj sbírek akademických knihoven Michael Levine-Clark, (University of Denver Libraries, USA) sa venoval akvizícii akademických knižníc, ktoré sú základným nositeľom vedomostí na univerzite. Budovanie zbierok sa stalo súčasťou kultúrneho dedičstva. Dnes je však situácia iná. Autor uviedol príklad akvizície kníh „na požiadanie“ a časopisov, kde sa dominuje dopyt po konkrétnych článkoch než po ucelených číslach časopisov.

Tvorba fondu na základě efektivní akvizice Pål Hermod Bakka (University of Bergen Library, Nórsko). Pán Bakka sa tiež venoval problematike akvizície - akvizície riadenej používateľom; venoval sa využívaniu PDA “Patron driven acquisition” - modelu elektronických kníh spoločnosti Proquest v ich knižnici.

Ako tradične sa popoludnie nieslo rokovaniami v dvoch sekciách. V sekcii **Yyhladavanie, zabezpečenie a správa elektronických informačných zdrojov** odznali príspevky:

Centrální portál knihoven - začínáme Petr Žabička, MZK v Brne, Petra Žabičková, MZK v Brne, Bohdana Stoklasová, Knihovna AV ČR, v. v. i., Martin Lhoták, Knihovna AV ČR, v. v. i.;

Vliv discovery služeb na využití časopisů v knihovnách, Michael Levine-Clark, University of Denver Libraries, USA;

Passport: Vaše brána ke globálnímu strategickému zpravodajství, Andzej Sakevic, Euromonitor International, Litva;

CzechELib? Martin Svoboda, NTK Praha; **Příběhy velryb a sledů: porovnání vyhledávání na webu a v předplacených zdrojích**, Marydee Ojala, Online Searcher, USA;

Výlov novinek z rybníka zvaného Web Search, Vilém Sklenák, VŠE v Prahe; **Vyhledávání a Big Data**, Pavel Kocourek, INCAD, a Search Technologies company.

V sekcii **Digitálne sprístupnenie kultúrneho dedičstva: aspekty a prístupy účastníkov zase čakali príspevky Digitalizace kulturního obsahu v České republice - od intuice ke standardům**, Alexander Michailidis, MK ČR;

Certifikace Národní digitální knihovny podle ISO normy 16363, Jan Mottl, AiP Safe s.r.o.;

ProArc - open source řešení pro produkci a archivaci digitálních dokumentů, Martina Nezbedová, Knihovna AV ČR, v. v. i.; **Staré tisky digitalizované v rámci projektu Google Books zpřístupněné v Manuscriptoriu: výsledky, zkušenosti, plány**, Tomáš Psohlavec, AiP Beroun s.r.o.

Secchia **e-knihy? e-knihy!** patrila Jirkovi Pavlíkovi (UK v Praze) a jeho príspevku České e-knihy pro knihovny - přehled nabídky, příležitosti díky novinkám v legistativě; p. Krzysztofowi Murawskemu (Proquest, Poľsko) **ProQuest Ebook Central - platforma pro zpřístupnění e-knih s flexibilními možnostmi**. V závere sekcie zaznela prednáška Zuzany Hájkovej z Jihočeskej vedeckej knihovny v Českých

---

Budějovicích České e-knihy pro *knihovny, zkušenosti z Jihočeské vědecké knihovny* v Českých Budějovicích.

Večer sa konal spoločenský večer Infomejdan, na ktorom bola odovzdaná *Cena Infora 2015*, ktorú získala Národná knihovna ČR za nový modul pre správu služby *Ptejte se knihovny* (<http://www.ptejteseknihovny.cz/>). Služba *Ptejte se knihovny* predstavuje virtuálnu referenčnú službu, ktorú aktívne využíva viac ako 80 českých knižníc. Ide o kooperačný projekt, ktorý podporuje služby všetkým používateľom knižníc knižničného systému v ČR.

Udelená bola aj mimoriadna cena *doc. Milanovi Špálovi* za dlhoročný prínos pre konferenciu.

V stredu 27.05.2015 pokračovala konferencia sekciami *Informácie v širších súvislostiach* s príspevkami:

Europeana Cloud: Nové riešenia pro efektívni predávaní a využívaní dat, Petra Pejšová, NTK Praha;
Sociální síť v knihovně: hledání nejlepší cesty, Ewa Klerek, Taylor & Francis, Veľká Británia;
Rozpoznávání a indexování knižních obsahů, Jan Pokorný, NTK Praha;
Rybaření ve vodách plných žraloků: vzestup občanské žurnalistiky, otázka důvěryhodnosti a vymazání historie, Marydee Ojala, Online Searcher, USA;
Citizen Science a paměťové instituce: Příležitosti a výzvy, Milena Dobraeva, University of Malta - MAKS faculty - LIAS department, Malta;

Edukační platformy Elsevier – nejlepší medicínský zdroj pro studen-

ty, Beata Fidzińska, Elsevier, Polsko;
ClinicalKey – špičkový medicínský zdroj pro lékaře, Michal Krupa, Elsevier, Polsko;
Digitální informační kurátorství a jeho využití v konstruktivisticky orientovaném vzdělávání, Michal Černý, Masarykova univerzita – FF Brno;
Bohatá nadílka pro výzkum v humanitních oborech – časopisy, prameny a mnohem více, Krzysztof Murawski, ProQuest, Polsko.

a sekcia *Trendy v uchovávaní a sprístupňovaní informácií*

Statistiky využití článků v online repozitářích Jan Mach, UKv Praha - FF- ÚISK; VŠE v Prahe – CIKS;

Ochrana autorských práv a osobních údajů v dokumentech umístěných v cloudu, Jitka Koubalíková, VŠE v Prahe;

Budoucnost českého webového archivu, Jaroslav Kvasnica, Rudolf Kreibich, NK ČR;

Česká analytická bibliografie - fantom, chiméra nebo iluze?, Josef Schwarz, OSVČ, Dominika Kopčanská vystudovala Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU, ve své diplomové práci se zaměřila na sociální aspekty pořádání informací.

Historické bádání jako detektivní práce aneb Skládáme mozaiku z mnoha střepků, Filip Vojtásek, Albertina icome Praha s.r.o.

Cesta je ten nejdůležitější cíl – hledíme tu správnou v podpoře vědy a výzkum, Lukáš Budínský, Knihovna UTB v Zlíne.

V poslednej sekcii *Hodnotenie vedy* odznegli

Projekt IPN Metodika - návrh nového systému hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací Jitka Moravcová, Mi-

---

nisterstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR;

Informační a publikační strategie mladých vědců, Iva Adlerová, ČVUTv Praha – ÚK, Lenka Němečková, Marta Machytková, ČVUT v Prahe, ÚK;

Scopus, Mendelej, SciVal – číst, psát, analyzovat, Krzysztof Szymanski, Elsevier, B.V., Polsko;

Zkušenosti s využitím EIZ pro hodnocení vědy, Pavel Míka, Knihovna AV ČR, v. v. i. Všetky příspěvky sú dostupné v elektro-

nickom zborníku na stránke <http://www.inforum.cz/cs/sbornik>.

Program konferencie bol veľmi hutný, niekedy bol naozaj problém vybrať si z množstva zaujímavých prednášok v rôznych sekciách. Konferencia poskytla príležitosť zoznámiť sa s najnovšími produktami veľkých agregátorov informačných zdrojov, vymeniť si skúsenosti s kolegami z českých knižníc... a možno im opäť trochu záviďeť...

PERSONÁLIE

MGR. EMÍLIA ANTOLÍKOVÁ OSLÁVILA SVOJE ŽIVOTNÉ JUBILEUM / MGR. EMÍLIA ANTOLÍKOVÁ HAS CELEBRATED HER ANNIVERSARY

Mgr. Emília Antolíková. Alebo skôr Milka, Míta, Mítko, ako ju pozná veľká väčšina knihovníkov slovenských verejných (a nielen verejných a nielen slovenských) knižníc. 30. mája oslávila svoje životné jubileum - 50 rokov.

Ak by sme mali jednoducho a stručne opísať Mítku Antolíkovú, ako prvé nám napadnú slová: matka troch detí, knihovníčka, riaditeľka, poslankyňa... A hneď nám je z toho jasné, že to je osoba životaschopná a aktívna. Nie je pravdepodobné, aby niekto, kto sa rozprával odborne alebo súkromne s Mítkou Antolíkovou, na to zabudol. Životaschopnosť a energia z nej srsia každou bunkou do takej miery, že je ťažké nezaregistrovať ju a nepamätať si ju dlhé roky. *Srdiečne zvítanie, jemne naklonená hlava, pozorný usmievaný pohľad a neprehliadnuteľné ohnčky v očiach.* To všetko patrí k Mítke. Nadšenie a zápal pre myšlienku, túžba veci posúvať, presved-

čivé vystupovanie, argumentácia. Aj to patrí k Mítke. Ak by niekto stále nevedel, o koho sa jedná, možno by pomohla ná-poveda: *tá, čo recituje pred začatím svojich príspevkov a príhovorov.* Druhou ná-povedou by mohlo byť to zvláštne *spoločenstvo riaditeľiek východoslovenských regionálnych knižníc*, ktoré nás neustále inšpirujú svojou energiou a humorom a ktorého je Mítko členom. Tretou ná-povedou môže byť *mestečko Vranov nad Topľou*, kde Mítko

---

úspešne riadi tamojšiu regionálnu knižnicu a pomáha jej k rozkvetu už dlhé roky. No a ďalšími nápovedami sú *tréningy pamäti*, myšlienku ktorých Mítka vniesla do slovenských knižníc a seminára *Komunitná knižnica*, ktoré sa konajú tento rok už po 9-krát a ktoré iniciovala práve Mítka. Ako jedna z prvých slovenských verejných knihovníčok si uvedomila dôležitosť komunitného rozmeru knižnice a viedla odbornú pracovnú skupinu pre komunitné aktivity knižníc pri Odbore pre knižničný systém SR Slovenskej národnej knižnice v Martine. Problematike komunitných aktivít verejných knižníc sa venuje aj ako lektorka ďalšieho vzdelávania knihovníkov na Slovensku. Za svoje odborné aktivity a erudovanosť bola v roku 2000 zvolená do Správnej rady Slovenskej asociácie knižníc, v ktorej pôsobí dodnes.

Ale k „riadiťelovaniu“ a profesijnému uznaniu predchádzala dlhá cesta, preto treba spomenúť zopár údajov aj niekde z minulosti. Emília Antolíková sa po absolvovaní gymnaziálneho štúdia zamestnala ako knihovníčka v Okresnej knižnici vo Vranove nad Topľou a súběžne externou formou študovala na Strednej knihovníckej škole v Bratislave. Od roku 1986 pokračovala v štúdiu na Filozofickej fakulte Univerzity J.A. Komenského v Bratislave, odbor vedecké informácie a knihovníctvo

a po jeho ukončení pracovala rok ako vedúca odboru kultúry Okresného národného výboru vo svojom rodnom meste. Následne sa opäť vrátila do okresnej knižnice, kde vykonávala funkciu zástupkyne riaditeľky a od roku 1999 vranovskú knižnicu úspešne riadi. Pod jej vedením knižnica dosahuje vynikajúce výsledky a realizuje množstvo nápaditých projektov.

Nie je prekvapujúce, že Mítka pri svojom aktívnom vzťahu k životu a spoločnosti úspešne zabojovala aj o kreslo poslankyne Mestského zastupiteľstva vo Vranove nad Topľou, v ktorom pracuje aj ako členka komisie kultúry a medzinárodnej spolupráce.

Mítka, k Tvojmu životnému jubileu Ti prajeme pevný hlas, lebo ten veľmi často a účinne používaš, naďalej mnoho energie, lebo tú prenášaš aj na iných ľudí a potrebuješ ju do zásoby a životné šťastie, ktoré je podľa niektorých múdrych ľudí dôležitejšie ako zdravie. No, a na prvom mieste predsa len to zdravie. A samozrejme, pevné vodcovské žezlo, kdekoľvek Ťa ešte život zaveje.

Mgr. Katarína Šušoliová,

Mgr. Zuzana Mjartanová

Krajská knižnica v Žiline

susoliakova@krajskakniznicazilina.sk

mjartanova@krajskakniznicazilina.sk

JUBILANTKA PHDR. ANNA KUCIANOVÁ, PHD. / PHDR. ANNA KUCIANOVÁ, PHD. IS CELEBRATING HER JUBILEE

Čas plynie ako voda v rieke, rôčky pomaly pribúdajú a človek sa znenazdajky ocitne v svojej druhej dekáde druhej polstoročnice. Či si chce priznať alebo nie, pomaly začína bilancovať svoj život, hlavne ten profesionálny. Mysľou mu zaiste prelietajú mnohé životné situácie, cez ktoré počas tohto obdobia prešiel.

Jeden z májových dní r. 2015 je významným životným medzníkom v živote našej milej, vždy usmiatej kolegyně, PhDr. Anny Kucianovej, PhD. Narodila sa v Martine, v r. 1955, hneď po „zamrznutých“, na Žofiu. V rodnom meste absolvovala základnú školu, po ktorej jej kroky viedli na martin-skú SVŠ-ku. Po úspešnej maturite pokračovala v štúdiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore knihoveda-pedagogika, ktoré ukončila v r. 1978. Vyštudovaný odbor ju neodmysliteľne predurčoval zamestnať sa v svojom rodnom Martine, v Matici slovenskej, neskôr v Slovenskej národnej knižnici. Prvé jej pracovné aktivity sa začali odvíjať v Oddelení mechanizácie a automatizácie na výskumnej úlohe *Projekte automatizovaného informačného systému Slovenskej národnej bibliografie* (AIS SNB). V Bibliografickom oddelení, v ktorom pokračovali jej pracovné kroky, zavádzala do praxe jednotlivé čiastkové projekty výskumnej úlohy. Aj jej zásluhou sa začali automatizovane spracovávať špeciálne druhy dokumentov. Stala sa zodpovednou redaktorkou Slovenskej národnej bibliografie, série B-J a neskôr vedúcou Oddelenia výskumu a koordinácie bibliografie Národného bibliografického ústavu Slovenskej národnej

knižnice. Významnou mierou sa podieľala na rozvoji teórie a praktickej aplikácie bibliografie. Podieľala sa na metodike spracovania všetkých typov dokumentov v UNIMARC-u a MARC 21, na metodike MDT, v rozvíjaní a hlavne udržiavaní kódovníkov a národných polí vo formátoch UNIMARC a MARC 21. Techniky citovania sú jej srdcovou záležitosťou aj v súčasnosti. Aňu Kucianovú sme si snáď ani nemohli odmyslieť pri každoročnom organizovaní odborného-metodických seminárov Dni regionálnej bibliografie, Dni akademických knižníc či Dni vedeckých knižníc. Na týchto, ale aj ďalších podujatiach, boli vždy prínosom jej zaujímavé prednášky a vystúpenia. V svojej odbornej práci pokračovala aj po reorganizačných zmenách v Oddelení pre knižničný systém SR, neskôr v Oddelení pre rozvoj knižničného systému. Bola garantkou pre štatistiku vydavateľskej činnosti, venovala sa metodike hudobného knihovníctva, ďalšiemu udržiavaniu a dopĺňaniu kódovníkov a v neposlednom rade možnostiam zavedenia ISIL pre slovenské inštitúcie. Popri svojej pracovnej zaniete-

---

nosti odovzdávala a dodnes aj odovzdáva svoje vedomosti svojim študentom. Prednášala na Žilinskej univerzite a dodnes patrí medzi externých učiteľov na Prešovskej univerzite.

Aňa Kucianová je už niekoľko rokov predsedníčkou združenia SNS IAML, zameraného na aktivity v oblasti hudobných knižníc, múzeí a archívov, je členkou Výboru Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. Jej srdcovou záležitosťou sú už dlhé roky seniori, každoročne pre nich organizuje spoločné stretnutie v rôznych kútoch Slovenska.

Súčasťou jej profesionálneho života je bohatá publikačná činnosť. Je autorkou množstva článkov v odbornej tlači a v rôznych zborníkoch.

Napriek svojej pracovnej vyťaženosťi bola a aj zostáva Aňa dobrou dcérou a hlavne príkladnou mamou, ktorá pre svoje dnes už dospelé deti bola vždy oporou, ochotná sa pre ne obetovať. Deti jej túto starostlivosť zo srdca oplácajú.

Milá Aňa, dovoľ, aby sme sa pomyselnou kyticou a pozdvihnutím čaše pripojili ku gratulantom k Tvojmu významnému jubileu a do ďalších rokov Ti popriali hlavne veľa zdravia, šťastia a spokojnosti na pracovisku i v kruhu rodiny. Prajeme Ti, aby si vždy prekonala aj tie najťažšie situácie, ktoré život neodmysliteľne prináša a aby si v nastávajúcich rokoch mala dôvod len na úsmev a naďalej ho rozdávala i ostatným.

*Eleonóra Janšová, SNK Martin
eleonora.jansova@snk.sk*

Ku gratulantom obidvoch
oslávencýň sa pripája aj
redakčná rada